

Doteky jihoslovanských kultur

BcA. Petra Podsedníková

Diplomová práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ateliér Grafický design

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **BcA. Petra Podsedníková**
Osobní číslo: **K20060**
Studijní program: **N8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimédia a design – Grafický design**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Doteky jihoslovanských kultur**

Zásady pro vypracování

Rozsah teoretické práce minimálně 40 – 45 stran + obrazové přílohy (dokumentace praktické části). Práci odevzdat v elektronické podobě na Portál IS/STAG (dle předepsané celouniverzitní šablony viz směrnice rektora č. 33/2019) a ve formátu PDF na 1 ks CD (DVD) nosiče, dále odevzdat 2 kusy výtisků práce v pevné vazbě (v jedné z nich bude vlepeno CD) a 1 výtisk graficky zpracované práce, která má volnější grafickou podobu.

1. Teoretická část: kulturní vztahy a vzájemné ovlivňování v oblasti kulturní, společenské a vědní z bývalého Československa, následně z České a Slovenské republiky a jižních slovanských národů bývalé Jugoslávie, hledání společných znaků těchto kultur
2. Praktická část: digitální nebo tištěná prezentace inspirovaná danými kulturami a jejich společnými rysy

Rozsah diplomové práce: viz Zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz Zásady pro vypracování
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/umělecké dílo

Seznam doporučené literatury:

SAMARA, Timothy. *Grafický design: základní pravidla a způsoby jejich porušování*. V Praze: Slovart, 2008. ISBN 9788073910303
VEČERKA, Radoslav. *Slovník českých jazykovědců v oboru bohemistiky a slavistiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 9788021062658
PEŠKOVÁ, Michaela, *Slovanské národy dnes*, Sborník příspěvků stejnojmenného přednáškového cyklu pořádaného FF ZČU v Plzni v akademickém roce 2005-2006. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-7380-005-5
BEREGOVÁ, Olga. *Symboly Slovanov*. Vydavatelstvo Nitrava s.r.o., 2019. ISBN 978-80-89869-12-1
KOLUMBER, David. *Zánik Jugoslávie*. Ostrava: Key Publishing, 2020. Monografie (Key Publishing: European Society for History of Law). ISBN 978-80-7418-340-9

Vedoucí diplomové práce: **doc. Mgr.A. Pavel Noga, ArtD.**
Ateliér Grafický design

Datum zadání diplomové práce: **1. listopadu 2021**
Termín odevzdání diplomové práce: **20. května 2022**

Mgr. Josef Kocourek, PhD.
děkan

---

doc. Mgr.A. Pavel Noga, ArtD.
vedoucí ateliéru

Ve Zlíně dne 1. prosince 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně dne: 1. 12. 2021

Jméno a příjmení studenta: BcA. Petra Podsedníková

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Teoretická část diplomové práce se zabývá zdokumentováním kulturních vztahů a vzájemného ovlivňování mezi státy Československa, následně České republiky a jižních slovanských národů bývalé Jugoslávie – tedy Slovinsko, Chorvatsko, Srbsko. Zároveň také hledá společné znaky těchto kultur. Zaměřila jsem se na oblasti kulturní, umělecké, společenské a vědní. Praktická práce je pak série několika ilustrovaných plakátů, které znázorňují můj pohled na styčné body, které naše kultury propojují a ovlivňují.

Klíčová slova: plakát, ilustrace, kultura, spolupráce

ABSTRACT

The theoretical part of the diploma thesis deals with the documentation of cultural relations and mutual influence between the states of Czechoslovakia, subsequently the Czech Republic and the southern Slavic nations of the former Yugoslavia – Slovenia, Croatia, Serbia. At the same time, it is also looking for common features of these cultures. I focused on the cultural, artistic, social and scientific fields. The practical work is a series of several illustrated posters that show my view of the points of contact that connect and influence our cultures.

Keywords: poster, illustration, culture, cooperation

Ráda bych tímto poděkovala mému vedoucímu práce, panu doc. Mgr. A. Pavlu Nogovi, ArtD, za podnětné připomínky, díky kterým se tato práce vyvíjela správným směrem.

Velký dík patří mé rodině a přátelům za to, že mě podporovali, povzbuzovali a byli se mnou trpěliví, nejen po dobu příprav diplomové práce, ale po celou dobu studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1. JIHOSLOVANSKÉ NÁRODNOSTNÍ MENŠINY V ČR	11
1.1. MORAVŠTÍ CHORVATÉ.....	12
1.1.1. Historie osídlování jižní Moravy Chorvaty.....	12
1.2. SPOLKOVÁ ČINNOST.....	14
1.2.1. Sdružení občanů chorvatské národnosti.....	15
1.2.2. Kiritof – Chorvatský kulturní den.....	17
1.2.3. Výstavy.....	18
1.2.4. Projekt dokumentace moravských Chorvatů.....	19
1.2.5. Lidový kroj.....	19
1.3. SRBSKÁ NÁRODNOSTNÍ MENŠINA V ČESKÉ REPUBLICE.....	20
1.4. SPOLKOVÁ ČINNOST.....	21
1.4.1. Srbské sdružení sv. Sáva.....	21
1.4.2. Srbský kulturní spolek Radost.....	22
1.4.3. Spolek Luka Praha.....	22
2. KINEMATOGRAFIE	24
2.1. POČÁTKY ČESKOSLOVENSKO–JUGOSLÁVSKÝCH KINEMATOGRAFICKÝCH VZTAHŮ.....	25
2.2. FAMU.....	28
2.3. JUGOSLÁVŠTÍ ABSOLVENTI FAMU.....	30
2.4. EMIR KUSTURICA.....	32
2.5. ČESKÝ REŽISÉR PŮSOBÍCÍ NA BALKÁNĚ.....	35
3. ARCHITEKTURA	36
3.1. JOŽE PLEČNIK.....	38
4. HUDBA	43
5. SPORT	46
6. MODERNÍ DESIGN	47
6.1. STUDIO PARABUREAU.....	47
6.2. STUDIO NEJC PRAH.....	47
6.3. MIRKO ILIĆ.....	48
6.4. FEDJA VUKIĆ.....	49
ZÁVĚR	51
II. PRAKTICKÁ ČÁST	52
7. PLAKÁTY	53
7.1. TROJMOSTÍ, JOŽE PLEČNIK.....	54

7.2. KOSTEL NEJSVĚTĚJŠÍHO SRDCE PÁNĚ, JOŽE PLEČNIK	55
7.3. TANČÍCÍ DŮM, VLADO MILUNIĆ.....	56
7.4. VODÁRENSKÁ VĚŽ V KOLÍNĚ, JAN VLADIMÍR HRÁSKÝ	57
7.5. VODÁRENSKÁ VĚŽ V KRANJI, JAN VLADIMÍR HRÁSKÝ	58
7.6. BOROVO NASELJE, KONCERN BAŤA	59
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	60
SEZNAM OBRÁZKŮ	63

ÚVOD

Československá republika a Království Srbů, Chorvatů a Slovinců, později Království Jugoslávie vznikly, po rozpadu Rakousko-Uherska v roce 1918 jako samostatné státy. Ačkoliv historie k našim státům nebyla vždy přívětivá, stále existovala jistá provázanost a vzájemné styky. Studenti z Chorvatska a Bosny a Hercegoviny často navštěvovali české vysoké školy. Čeští podnikatelé zase zakládali své podniky na území států bývalé Jugoslávie a přispívali tak k rozvoji kraje.

Pojí nás ovšem mnohem víc. V teoretické části své práce se pokusím popsat kulturní a společenské vztahy zemí, které jsou si geograficky vzdálené, ovšem historicky byly vždy spjaty. Svůj zájem jsem omezila na oblasti, které mají nejbližší k umělecké činnosti.

V textu se věnuji národnostním menšinám u nás. Vráťím se do historie, k příchodu chorvatské menšiny na území jižní Moravy, k jeho příčinám a následkům. Stejně tak je třeba zmínit, že se na jugoslávském území najdou enklávy Čechů.

Zřejmě nejtrvalejšími body vzájemných dotyků našich kultur je bezesporu architektura. Jak v České republice, tak v prostoru států bývalé Jugoslávie nalezneme spoustu architektonických skvostů, ze kterých číší provázanost našich kultur. Nepoučený pozorovatel tak mnohdy netuší, že budova, kolem které dennodenně chodí, představuje kousek zde probíraného protějšku.

Vizuální umění jako je fotografie nebo kinematografie jsou velmi mladé, ale už i tak můžeme hovořit o trvalých hodnotách i v této umělecké oblasti. Velmi zajímavé jsou plody vzájemné spolupráce a ovlivňování, ať už budeme hovořit o filmech českých scénáristů a režisérů, které vyprodukovali v bývalé Jugoslávii nebo o stopě, kterou zde v České republice zanechali jugoslávští umělci. Zaměřila jsem se hlavně na legendární ročník pražské FAMU, ze kterého vzešel například režisér světového formátu Emir Kusturica.

Ve své práci jsem se snažila rozvinout myšlenku, že státy bývalé Jugoslávie nejsou jen tranzitními zeměmi směrem k pobřeží Jaderského moře, ale nabízí nám mnohem víc k prozkoumání.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. JIHOSLOVANSKÉ NÁRODNOSTNÍ MENŠINY V ČR

Kapitola, která stručně seznámí s menšinami obyvatel v České republice, které mají kořeny v jihoslovanských zemích. Český statistický úřad uvádí, že při sčítání lidu v roce 2001 v České republice 403 126 osob uvedlo jinou národnost než českou, moravskou, nebo slezskou. Ve vysvětlivce, uvedené v Sčítacím listu osob o národnosti je uvedeno: „*Údaj o národnosti vyplní každý podle svého rozhodnutí. Národností se rozumí příslušnost k národu, národnostní nebo etnické menšině. Pro určení národnosti není rozhodující mateřská řeč (...), ale jeho vlastní rozhodnutí. Hlásí-li se k více národnostem nebo k žádné, budiž to zaznamenáno. (...)*“¹

Rozhodujícím faktorem pro určení národnosti není tedy státní občanství, ale rozhodnutí konkrétní osoby, která Sčítací list osob vyplňuje. Výše uvedené sčítání zahrnuje jak české občany s jinou národností (tedy příslušníky národnostní menšiny), tak cizince. Odborníci se však domnívají, že výsledky sčítání se výrazně liší od reality. Je to dané několika faktory – u některých osob se mohlo stát, že zaměnili nesprávně pojmy národnost a státní příslušnost, a také možnosti neuvést národnost využilo až 170 tisíc obyvatel.

V první řadě bych chtěla přiblížit chorvatskou a srbskou národnostní menšinu, jelikož má na našem území největší obsazení a jejich historie je s tou naší více propojena. Také bych chtěla čtenáře obeznámit se stručnou historií jednotlivých komunit, jejich současným stavem a jejich zásluhami na udržování kulturních tradic a zvyklostí v rámci České republiky. Budu se věnovat vybraným spolkům a organizacím, které jsou zaměřené na rozvoj a udržování národního kulturního bohatství těchto menšin a které se snaží dostat je do povědomí veřejnosti.

Vláda České republiky v oblasti národnostních menšin uvádí:

- Chorvatská národnostní menšina – 1 585 osob
- Srbská národnostní menšina – 1 801 osob (podle statistik Vlády ČR však u nás může žít až 10 000 – 12 000 osob)

Musím však také zmínit, že existují menší či větší enklávy Čechů na území států bývalé Jugoslávie, jejichž historie je také velmi dlouhá. Uvedu zde například české osady v okolí chorvatského Vukovaru, které sice utrpěly obrovské ztráty na životech i majetku v době

---

¹ Český statistický úřad: *Národnosti v ČR od r. 1921* [online]. [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/narodnosti_v_cr_od_r_1921

občanské války v Chorvatsku na začátku 90. let, ale přesto dodnes žijí a rozvíjí se – udržují si řeč, kulturu a zvyky, stejně jako je tomu u Charvátů v Česku.

Předmětem mého zájmu zkoumání je samozřejmě kulturní vzájemnost a provázanost, ale ta jde ruku v ruce s historickými událostmi, které tyto země pojí, proto bych chtěla nejprve přiblížit historické souvislosti.

1.1. Moravští Chorvaté

Podle posledního sčítání lidu v roce 2001 se k chorvatské národnosti přihlásilo 1 585 osob.² V Radě vlády má chorvatská národnostní menšina jednoho zástupce. Spolupracují na finanční podpoře některých dotačních programů v rámci Ministerstva kultury. To se zasloužilo o otevření muzejní expozice v Jevišovce a každoročně se podílí na konání Chorvatského kulturního dne³ – Kiritof, který je přístupný i veřejnosti.

Obr. 1 Husopaska, Othmar Ruzicka,
1. pol. 20. st.

Obr. 2 Kiritof ve Frélichově, Othmar Ruzicka,
1. pol. 20. st.

1.1.1. Historie osídlování jižní Moravy Chorvaty

Jednou z již tradičních národnostních menšin, které se usídlily na území České republiky jsou Chorvaté. Literatura uvádí jejich označení podle místa původního osídlení a to moravští Chorvaté či Charváti. Tito lidé jsou potomci obyvatel, kteří již v 16. století

² Vláda České republiky: Rada vlády pro národnostní menšiny [online]. [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=6611>

³ Vláda České republiky: Rada vlády pro národnostní menšiny [online]. [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=6611>

prchali ze svého území před rozmachem a sílícím nebezpečím Osmanské říše⁴, a také před útlakem uherské šlechty a podařilo se jim dojít až na jižní Moravu.⁵ Moravské území bylo v té době značně vylidněno a zničeno po česko-uherské válce.⁶ Vojska putující a bojující s Osmany dál pustošila už tak zničené vesnice na Mikulovsku a Břeclavsku. Chorvaté, kteří osídlili jižní Moravu pocházeli z chorvatského vnitrozemí.⁷ Roku 1526 byl Ferdinand Habsburský zvolen za uherského krále a následně o rok později králem chorvatským. Přislíbil chorvatskému lidu ochranu před tureckými útoky. V důsledku ztráty pozemků kvůli tureckému vpádu, dostala zdejší šlechta nové pozemky v jiné části Uher, což je jeden způsob, jak je Chorvaté dostali do Evropy. Také docházelo k momentům, kdy si jiná šlechta poddané na své pozemky přivedla. To se pravděpodobně událo i v případě Lichenštejnů, kteří stojí za prvním osídlením Moravy chorvatským obyvatelstvem.⁸ Jednalo se o osady Poštorná, Charvátská Nová Ves, Hlohovec či Jevišovka. Kolem Lednice a Hrušovan, které vlastnil šlechtický rod Lichtenštejnů Chorvati osídlili Pasohlávky a z části Hovorany u Hodonína. V menším počtu se zabydleli také v Kosticích, Moravské Nové Vsi, Lanžhotě, Tvrdonicích a dalších obcích.⁹

Do konce 2. světové války existovaly tři obce, které většinou tvořili Chorvaté. Jednalo se o Jevišovku (dříve Frélichov, osídlena od roku 1538), Dobré Pole a Nový Přerov (kolonizovali v rozmezí let 1570–1571). S příchodem Mnichovské dohody byly tyto obce připojeny k Německé říši, následně po začátku války museli muži narukovat do wehrmachtu. Po ukončení 2. světové války byli Chorvaté obviněni z kolaborace a bylo zahájeno vysídlování chorvatských obcí. Deportována byla veškerá chorvatská menšina. Tito obyvatelé museli opustit své domovy a byli rozptýleni. Pro Chorvaty žijící u nás to znamenalo náročné chvíle.¹⁰

---

⁴ Pozn. Osmanská říše existovala v letech 1299–1922, během této doby zahrnovala území Malé Asie, Balkánu, oblasti Černého moře, Blízkého a Středního východu a severní Afriky.

⁵ *Vláda České republiky: Chorvatská národnostní menšina* [online]. 2020 [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/chorvatska-narodnostni-mensina-16110/>

⁶ Pozn. Česko-uherské války probíhaly v českých zemích na konci 60. let a v 70. letech 15. století.

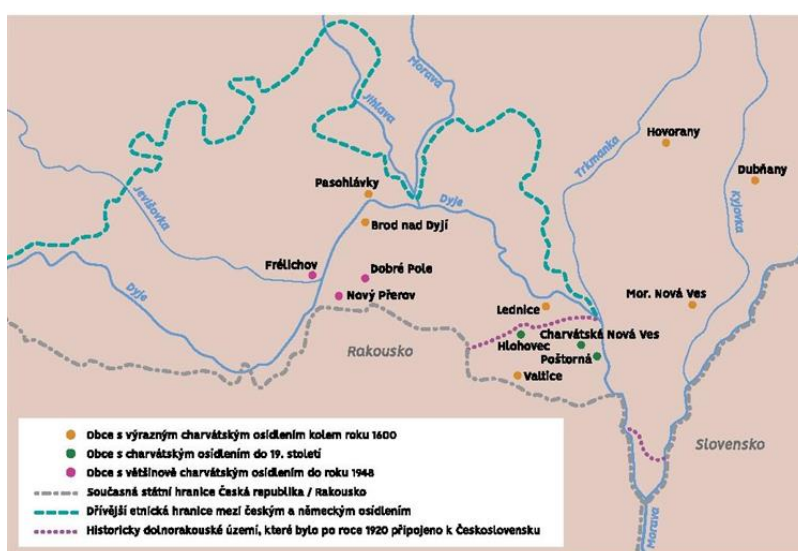
⁷ ŠMÍDKOVÁ, Lenka. *Chorvatský jazyk a literatura: Moravští Chorvati – obraz života a vysídlení v paměti tří generací*. 2011. [cit. 2022-01-05] Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita Filozofická fakulta Ústav slavistiky. Vedoucí práce PhDr. Helena Bočková.

⁸ *Moravští Chorvaté: Příklad Chorvatů na Moravu* [online]. [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://lenkakoprivova.wixsite.com/moravstichorvati/prichod-chorvatu-na-moravu>

⁹ ŠMÍDKOVÁ, Lenka. *Chorvatský jazyk a literatura: Moravští Chorvati – obraz života a vysídlení v paměti tří generací*. 2011. [cit. 2022-01-05] Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita Filozofická fakulta Ústav slavistiky. Vedoucí práce PhDr. Helena Bočková.

¹⁰ *Vláda České republiky: Chorvatská národnostní menšina* [online]. 2020 [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/chorvatska-narodnostni-mensina-16110/>

Chorvati byli na jižní Moravě obklopeni Čechy a Němci, postupem času se začali asimilovat a v některých osadách v průběhu 16.–18. století došlo průběžnému počestění chorvatské menšiny.¹¹ Přesto velká část chorvatských obyvatel na moravském území neztratila povědomí o svých kořenech, snažila se udržovat tradiční zvyklosti a dorozumívala se rodným jazykem. Chorvatská komunita jako taková se začala utvářet až po roce 1989 a začala veřejně poukazovat na křivdy způsobené komunistickým režimem. Polistopadová vláda vydala usnesení dne 6. října 1999 č. 1048, „*O současném postavení chorvatské menšiny v České republice, jímž vláda ČR vzala na vědomí faktografickou zprávu o Chorvatech v ČR a schválila prohlášení, v němž vyjádřila politování nad perzekučním aktem, bezprávím, které postihlo chorvatskou menšinu po únoru 1948*“¹²

Obr. 3 Mapa osídlení jižní Moravy Charváty

1.2. Spolková činnost

V České republice existuje mnoho sdružení, která podporují národnostní menšiny u nás. Cílem činnosti těchto spolků je poznat a uchovat kulturní tradice, zvyky a způsob života. Taktéž se snaží o zapojení občanů národnostních menšin do aktivního společenského života. Výsledkem společenského snažení není snaha o splynutí populace s majoritní společností, ale o to, jak oboustranně přijmout stanovená pravidla nutná pro soužití ve společnosti a poukázat na odlišnosti a krásy obou kultur.

¹¹ ŠMÍDKOVÁ, Lenka. *Chorvátský jazyk a literatura: Moravští Chorvati – obraz života a vysídlení v paměti tří generací*. 2011. [cit. 2022-01-05] Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita Filozofická fakulta Ústav slavistiky. Vedoucí práce PhDr. Helena Bočková.

¹² *Vláda České republiky: Rada vlády pro národnostní menšiny* [online]. [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=6611>

1.2.1. Sdružení občanů chorvatské národnosti

Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR vzniklo v roce 1991, to zastupuje a reprezentuje moravské Chorvaty. Zaslужují se o uchování chorvatské identity, zvyklostí či krojů, a také zachování a dokumentování chorvatské kultury. Taktéž se snaží informovat společnost o historii moravských Chorvatů a stále připomínat, že jsou součástí české historie již po staletí. Sdružení se věnuje převážně původnímu „čakavskému“ neboli „gradištskému“ nářečí, které je typické pro chorvatštinu na jihomoravském území.¹³

Sdružení vytvořilo, v obci Jevišovka v budově bývalé měšťanské školy, stálou expozici o historii, kořenech a životě Chorvatů usídlených na jižní Moravě. Projekt vznikl ve spolupráci s Regionálním muzeem v Mikulově.¹⁴

V roce 2017 vyšla první souhrnná monografie o moravských Chorvatech pod názvem *Barvy chorvatské Moravy*. Na publikaci se podílel kolektiv 16 autorů, předně Lenka Kopřivová a Eliška Leisserová. Kniha *Barvy chorvatské Moravy* byla vydána jako připomínka zaniklých chorvatských osad.¹⁵

Obr. 4,5 Ukázka z knihy *Barvy chorvatské Moravy*

Kniha je rozdělena do 3 sekcí

- *Dějiny* – kde je bohatě popsán příchod Chorvatů na Moravu a první čtyři staletí existence chorvatských osad.

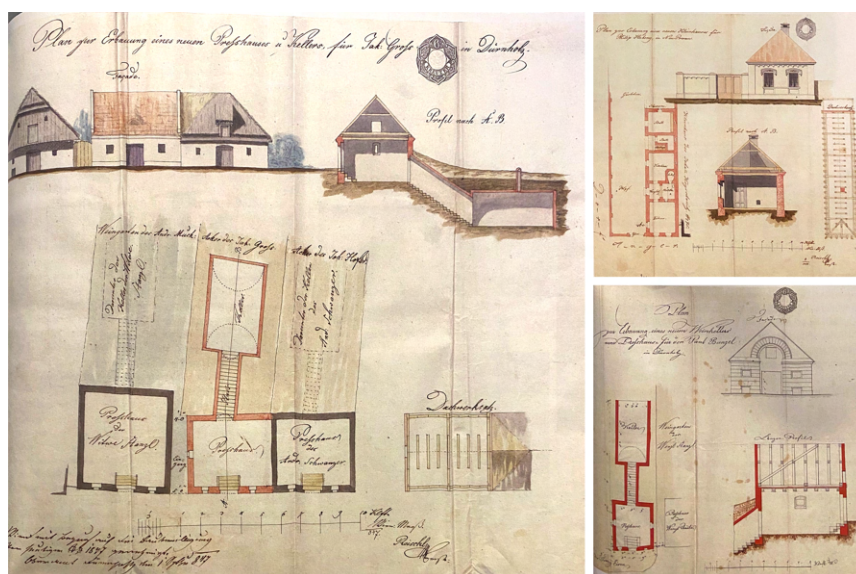
¹³ *Vláda České republiky: Rada vlády pro národnostní menšiny* [online]. [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=6611>

¹⁴ *Vláda České republiky: Rada vlády pro národnostní menšiny* [online]. [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=6611>

¹⁵ KOPŘIVOVÁ, Lenka. *Moravští Chorvaté: Vyšla nová kniha o moravských Chorvatech* [online]. 2018 [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://lenkakoprivova.wixsite.com/moravstichorvati/post/vyla-nov-kniha-o-moravskch-chorvatech>

- *Jazyk* – tato kapitola se věnuje jazyku moravských Chorvatů a typickými znaky jejich místního jazyka. Zkoumá rozdíly mezi moravskou chorvatštinou a původní chorvatštinou, a zda si členové tohoto národa navzájem rozumí. V neposlední řadě si klade otázku, zda jazyk během následujících let nezanikne.
- *Lidová kultura* – nejobsáhlejší část knihy, která mapuje vývoj tradičního lidového kroje Chorvatů. Zabývá se duchovní kulturou, lidovou slovesností či tancem. Dokonce je zde i kapitola o lidovém stavitelství, kde jsou popsány původní příbytky moravských Chorvatů. Nedílnou součástí každé kultury je kromě nejrůznějších tradic, zvyků či písemných dokladů také hmotné dědictví, a tak kniha nezapomíná ani na sakrální díla s jistou historickou či uměleckou hodnotou. Ke konci knihy se seznámíme s malíři, kteří byli úzce spjati se zdejší kulturou. Othmar Ruzicka, díky němuž se podařilo zdokumentovat život komunity po stránce umělecké, historické i etnografické.

Obr. 6 Plány stavitele Jakuba Reischla na dům v Novém Přerově, 1837

Knihy je velkým přínosem pro mnohé občany chorvatského etnika, protože tento literární počín komplexně shrnuje kořeny jejich společnosti.

Grafický styl knihy je velice atraktivní a poutavý. Jak již název napovídá, je laděna barevně, což jí dodává optimistický nádech. Jedná se o jakousi kroniku, která má opravdu bohatý obrazový doprovod v podobě dobových fotografií, historických map, dokumentů, ukázek lidové tvořivosti, skic, malířských děl, slovníků, překladů, básniček či dětských pohádek a pod.

1.2.2. Kiritof – Chorvatský kulturní den

V květnu roku 1991 se v Jevišovce konalo první setkání chorvatských rodáků. Tato akce odstartovala každoroční již tradiční setkání pod názvem *Chorvatský kulturní den* neboli tzv. *Kiritof*.¹⁶

Kiritof je pořádán Sdružením občanů chorvatské národnosti v ČR. Koná se v obci Jevišovka v okrese Břeclav a to na přelomu srpna a září. Kiritof je považován za nejdůležitější slavnost moravských Chorvatů a je koncipován v duchu tradičních zvyklostí předválečných hodů.

Pravidelně se účastní soubory, které se věnují chorvatskému folkloru – chorvatské soubory ze Slovenska, soubor Pálava z Břeclavi, soubory chorvatské menšiny z Rakouska a samozřejmě také z Chorvatska.

„Náš kiritof je znám široko daleko. Celý týden před ním se líčí domy, uklízí, peče, vaří... I ten nejchudší člověk ve vesnici si na kiritof musí dopřát něco dobrého, a tak pečená husa, koláče a bábovky nechybí na žádném stole...“ vzpomíná na meziválečný kiritof kronikář Josef Sič.¹⁷

Obr. 7, 8, 9 Plakáty na Den chorvatské kultury – Kiritof

¹⁶ Vláda České republiky: Rada vlády pro národnostní menšiny [online]. [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=6611>

¹⁷ Moravští Chorvaté: Kiritof! [online]. [cit. 2022-01-06]. Dostupné z: <https://lenkakoprivova.wixsite.com/moravstichorvati/kiritof>

1.2.3. Výstavy

Sdružení občanů chorvatské národnosti pravidelně připravuje výstavy, které veřejnosti přiblíží působení Charvátů na Moravě.

- *Na Moravi bivame ur četire stuo ljet**

Výstava zachycující život jihomoravských Chorvatů, autor Othmar Ruzicka obrazy tvořil v první polovině 20.st.

Prezentována: Smotra folklora Zagreb 2011, Evropský dům Praha 2013, Jevišovka 2014, Ministerstvo zahraničních věcí Praha 2013, Městská knihovna Lipník nad Bečvou 2017

- *Před sto lety na jižní Moravě*

Výstava fotografií Othmara Ruzicky, která jsou doplněna lidovou slovesností moravských Chorvatů

- *Malec–Ruzicka–Pospíšil: Moravští Chorvati očima Čechů a Rakušanů¹⁸*

Soubor 16 plakátů, výstava s audiovizuálními prvky

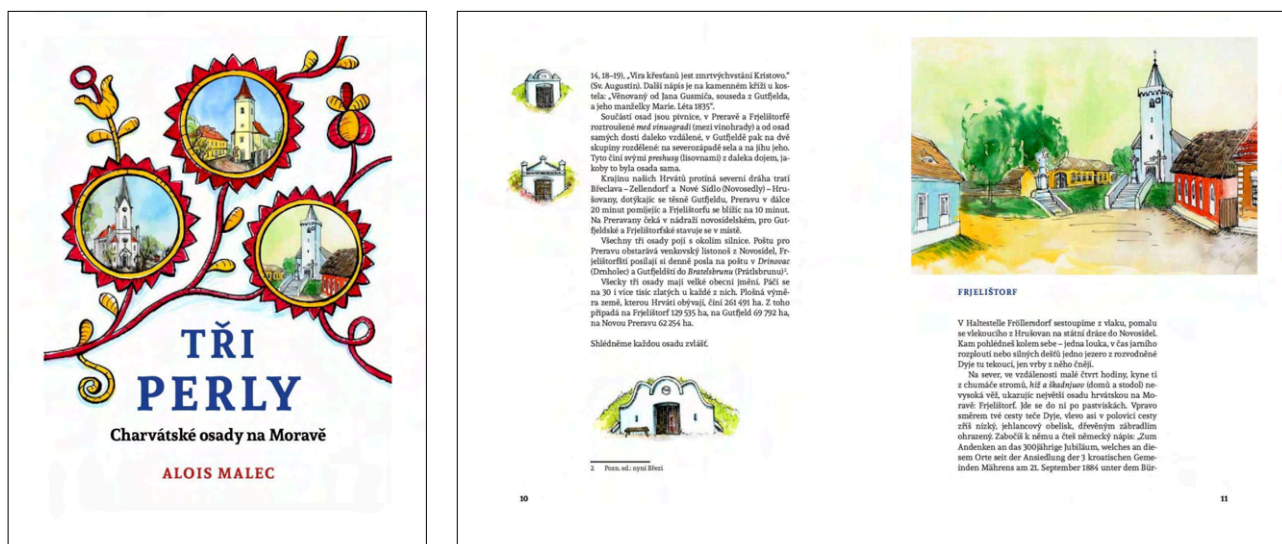

Obr.10, 11 Výstavy pořádané Sdružením chorvatské národnosti

¹⁸ *Moravští Chorvaté: Výstavy* [online]. 2018 [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://lenkakoprivova.wixsite.com/moravstichorvati/vystavy>

1.2.4. Projekt dokumentace moravských Chorvatů

Snaha o zdokumentování dějin, jazyka, zvyklostí a lidové slovesnosti moravských Chorvatů. Výsledkem projektu jsou různé publikace jako například: *zpěvník Jačke moravskih Hrvatov*, texty Aloise Malce ve sbírce *Tři perly*, či již zmíněná monografie *Barvy chorvatské Moravy*.

Obr. 12, 13 Ukázka z knihy *Tři perly*

1.2.5. Lidový kroj

Lidový kroj jako znak charakterizující etnografickou komunitní skupinu má řadu funkcí: estetickou, praktickou, ale také sexuálně sociální (lze odlišit vdané a ženaté od svobodných), či morální (pro srovnání zvláštní kroj pro svobodné matky), dále funkci sváteční a mnoho dalších.¹⁹ Tradiční kroj moravských Chorvatů je dnes známý díky NS Pálava z Mikulova a také díky souboru Kolo Slavuj z Vídně. Sdružení také nechalo podle vzoru původních předloh vytvořit několik nových kompletních krojů.²⁰

„Kdyby pravdou bylo, že šaty dělají člověka, musel by Charvát ve svém národním kroji býti nejlepším člověkem na světě.“ Alois Malec.²¹

¹⁹ BOGATYREV, Petr. *Slovo a slovesnost: Kroj jako znak (Funkční a strukturální pojetí v národopisu)* [online]. Slovo a slovesnost, ročník 2 (1936), číslo 1, s. 43-47. Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, veřejná výzkumná instituce, 2011 [cit. 2022-01-06]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=125>

²⁰ *Moravští Chorvati: Kroj žije!* [online]. [cit. 2022-01-06]. Dostupné z: <https://lenkakoprivova.wixsite.com/moravstichorvati/kroj>

²¹ *Moravští Chorvati: Kroj žije!* [online]. [cit. 2022-01-06]. Dostupné z: <https://lenkakoprivova.wixsite.com/moravstichorvati/kroj>

Obr. 14,15 Lidové kroje z r. 1897, Nový Přerov, kolorovaná fotografie

Obr. 16 Současný lidový kroj

1.3. Srbská národnostní menšina v České republice

Podle sčítání v roce 2001 se ke srbské menšině v České republice přihlásilo 1 801 občanů. Nicméně vláda České republiky uvádí, že u nás podle odhadů může žít i 10 000 až 12 000 Srbů. Tito obyvatelé žijí rozptýleně na celém území ČR, převážně ve velkých městech jako je Praha, Brno, Ostrava, Liberec, Most a další.²²

Srbská menšina je od 1. prosince 2014 zastoupena v Radě vlády pro národnostní menšiny. Než se tak stalo, byl zástupce pravidelně zván jako host.²³

Srbové, kteří se u nás usídlili pochází jak ze státu Srbsko a Černá Hora²⁴, ale také z dalších historických zemí, které už dnes patří jiným státům a jež před balkánským konfliktem obývali Srbové – jedná se tak o Srbskou krajinu, Srem, Banat a Bačka v Chorvatsku, nebo oblast v Bosně a Hercegovině a v neposlední řadě také Makedonii.²⁵

Srbové a stejně tak ostatní Jihoslované přijížděli do Čech hlavně za účelem vzdělání. Dá se říct že tato migrace má tradici již z Rakousko-Uherské monarchie a pokračovala po celou

²² Vláda České republiky: Rada pro národnostní menšiny, Srbská národnostní menšina [online]. [cit. 2022-01-06]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=6652>

²³ Vláda České republiky: Rada pro národnostní menšiny, Srbská národnostní menšina [online]. [cit. 2022-01-06]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=6652>

²⁴ Pozn. Srbsko a Černá Hora je OSN uznávaný stát

²⁵ Vláda České republiky: Rada pro národnostní menšiny, Srbská národnostní menšina [online]. [cit. 2022-01-06]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=6652>

dobu první republiky. Vedle „vídeňské školy“ existovala již i „pražská škola“, která byla proslulá pro své kvalitní vysokoškolské vzdělání. Kupříkladu Nikola Tesla studoval na Karlově univerzitě v Praze v roce 1880. Čestné učení technické mu udělilo doktorát technických věd jako vynálezci a vědci světového významu v roce 1936. Industrializace Jugoslávie po 2. světové válce s sebou nesla potřebu vyškolených technických pracovníků a právě v tehdejší Československu získaly řádné kvalitní vzdělání stovky učňů. V červnu roku 1948 proběhla rezoluce Informbyra²⁶, což mělo za následek, že většina příslušníků jugoslávské národnosti musela Československo opustit.²⁷ V průběhu 60. let 20. století pojem „pražská škola“ opět nabyl na významu v souvislosti se studiem několika výjimečných, světově známých, režisérů jihoslovanského původu. Studovali na pražské FAMU. Ze srbských absolventů to byli například Emir Kusturica či Goran Paskaljević.

Území České republiky se stalo útočištěm a domovem mnoha Srbům (a stejně tak jiným jihoslovanským obyvatelům), kteří se k nám přesídlili v 90. letech 20. století a utíkali tak před hrozbami války a rozpadající se Jugoslávií, kde byly nastoleny velmi špatné ekonomické podmínky. Probíhající imigrační vlnu ještě podpořilo velké množství vysokoškolských studentů, kteří k nám přicházeli studovat převážně na pražské a brněnské fakulty. Někteří z nich se po ukončení studií vracejí zpátky do své domoviny, značná část však zůstává i po absolutoriu a získává zde uplatnění. „Pražská škola“ tedy zažívá třetí vlnu. Srbská minorita je na území Čech i Moravy posílána řadou srbských, velmi dobře kvalifikovaných, pracovníků, kteří zde v důsledku nedostatku pracovních sil získávají na našem trhu široké pracovní uplatnění.²⁸

1.4. Spolková činnost

1.4.1. Srbské sdružení sv. Sáva

Srbské sdružení sv. Sáva zahrnuje 137 členů a dalších 200 přívrženců. Mají zásluhu na pořádání vzdělávacích akcí a přednášek z oblasti srbské kultury a jazyka. Snaží se do

---

²⁶ Pozn. V průběhu roku 1948 se zhoršily vztahy mezi Jugoslávií a Sovětským svazem. V červnu 1948 byla vyhlášena první rezoluce Informbyra, druhá pak v listopadu 1949. Za následek měla vyloučení Jugoslávie ze společenství lidových demokracií. ^{SEF}
Zdroj: *Totalita: 50. léta, Rozpory mezi Stalinem a Jugoslávií* [online]. [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: http://totalita.cz/50/50_03_003.php

²⁷ *Národnostní menšiny v Praze: Srbská menšina* [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <https://prahanarodnostni.eu/narodnostni-mensiny/jednotlive-narodnostni-mensiny/srbska-mensina-2>

²⁸ *Vláda České republiky: Rada vlády pro národnostní menšiny, Srbská národnostní menšina* [online]. [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=6652>

povědomí veřejnosti dostat informace o srbské kultuře, tradicích a zvyklostech a současně pečují o zachování srbského jazyka. Jejich cílem je starat se o kulturní činnost, jazyk a kulturní lidové tradice srbské menšiny. V rámci působení pořádají odborné přednášky, akce, semináře v oblasti vzdělání, lidové kultury, umění a jazyka. Sdružení uděluje ocenění za výjimečnou kulturní, či literární činnost.

Srbské sdružení má zásluhu na vydávání časopisu *Sáva* a taktéž dvouměsíčníku *Srbské slovo (Srpska reč)* v srbštině a to od července roku 2005, a také dětský časopis *Djurđevak*²⁹

1.4.2. Srbský kulturní spolek Radost

Lidový soubor srbské menšiny, která pečuje o udržení a rozvoj kulturních zvyklostí a národopisného bohatství Srbska. Byl založen v roce 2015. Zabývají se výukou srbského jazyka, pořádají akce s přehlídkou balkánských lidových písní a tanců, seznamují nás s jazykem, hudbou, hrami a celkovou kulturou balkánského regionu.³⁰ Členy spolku v dnešních dnech tvoří členové národnosti srbské, makedonské, maďarské, ruské a české.

1.4.3. Spolek Luka Praha

Cílem sdružení je prohlubování přátelství národa českého a jihoslovanského. V rámci organizace působí i knižní nakladatelství *Slovanský jih přátelům českým*.³¹

Výběr knih z nakladatelství *Slovanský jih přátelům českým*:

- *Povídky ze Staré Bosny*, autor Slobodan Srdanović, vydáno v roce 2012
- *Zahrada slézové barvy*, autor Branko Ćopić, jeden z nejplodnějších, nejvydávanějších a nejprekládanějších srbských a celkově jugoslávských autorů na světě.³²

Překlad Milada Černá, vydáno v roce 2016. Dvoujazyčná kniha vyšla pod záštitou velvyslankyní Srbska v České republice, paní Vera Marvić.

²⁹ *Vláda České republiky: Rada vlády pro národnostní menšiny, Srbská národnostní menšina* [online]. [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=6652>

³⁰ *Národnostní menšiny v Praze: Srbská menšina* [online]. [cit. 2022-01-07]. Dostupné z: <https://prahanarodnostni.eu/narodnostni-mensiny/jednotlive-narodnostni-mensiny/srbska-mensina-2>

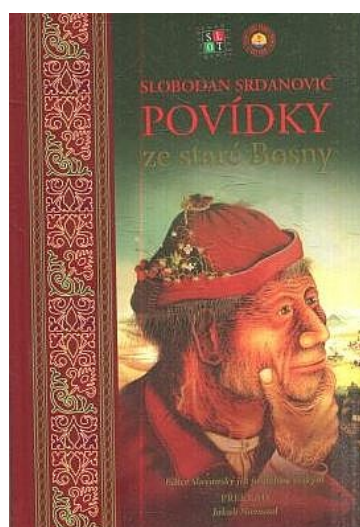
³¹ *Vláda České republiky: Rada vlády pro národnostní menšiny, Srbská národnostní menšina* [online]. [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=6652>

³² ĆOPIĆ, Branko. *Zahrada slézové barvy*. Luka Praha, 2017. ISBN 978-80-906645-0-0.

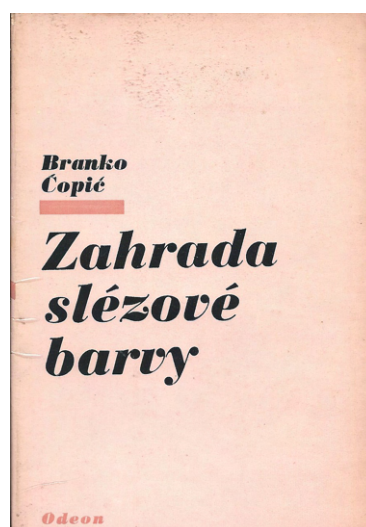

„Je to krásná kniha klasického typu. Je to taková zpověď, úžasně dojemná kniha, kterou člověk čte a má pocit co je na světě podstata, co je krásné a co je potřebné,“ okomentovala knihu překladatelka Milada Černá.³³

- *Spisy Iva Andriće* (jediný držitel Nobelovy ceny za literaturu bývalé Jugoslávie), vydáno v roce 2009.³⁴ Spisy sklidily velký úspěch i v zahraničí. V rámci 22. mezinárodního knižního veletrhu v Sarajevu v Bosně a Hercegovině získalo nakladatelství cenu za nejlepší nakladatelský počín roku 2009.³⁵
- *Časopis Slovanský jih*

Obr. 17 Kniha *Povídky ze Staré Bosny*

Obr. 18 Kniha *Zahrada slézové barvy*

Výstavy pořádané spolkem Luka (výběr):

- *Výstava a křest knihy Bosna a Hercegovina očima lásky*, Somir Sinanović, 2017, Galerie Luka Lu
- *Miluji Bělehrad – Volim Prag*, Igor Spasov, 2016
- *Pražská škola a malíři slovanského jihu*, Nenad Ognjenović a Veso Dorem, 2014³⁶

³³ *Prah TV: Nakladatelství Luka Praha vydalo novou knihu* [online]. 2016 [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: <https://prahatv.eu/zpravy/pr/3432/nakladatelstvi-luka-praha-vydalo-novou-knihu>

³⁴ *Luka Praha, spolek, Vydavatelství* [online]. [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: <http://www.lukapraha.cz>

³⁵ *Ivo Andrić* [online]. [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: <http://www.ivoandric.cz/cs/novinky/54-novinka>

³⁶ *Luka Praha, spolek, Výstavy* [online]. [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: <http://www.lukapraha.cz>

2. KINEMATOGRAFIE

Království Srbů, Chorvatů a Slovinců vzniklo 1. prosince 1918³⁷ a časově tak odpovídá ustavení československého státu. Vznik těchto dvou uskupení byl výsledkem poválečného uspořádání, rozpadu Rakousko-Uherska a snah států o osamostatnění. Díky společné historii v habsburské monarchii, kdy občané těchto zemí cirkulovali v rámci jednoho uskupení, vedlo Jihoslovanů, Čechy a Slováky k četným vazbám a stykům na kulturním poli.³⁸

V roce 1920 byla sepsána vojenská smlouva, která propojila Československo a Jugoslávii. Stalo se tak necelé dva roky po rozpadu rakousko-uherské monarchie. Následující rok se spojení rozšířilo o Rumunsko. Jednalo se tak o vojensko-politicko-hospodářskou alianci neboli Malá dohoda, která se však rozpadla roku 1938.

Po státním převratu, 3. října 1929 se Království Srbů, Chorvatů a Slovinců přejmenovalo na Království Jugoslávie. Na rozdíl od Československa, nemělo Království Jugoslávie organizovaný a stabilní kinematografický průmysl.

Státy bývalé Jugoslávie se za vlády Tita byly pod rouškou tržního socialismu, který přinášel filmařům větší možnosti pro tvorbu. V roce 1962 byla vydána novela zákona, která umožňovala vytvářet soukromé společnosti. Mladí filmaři přicházeli s tematikou politické satiry, načež byly tyto filmy na konci 60. let kritiky označovány jako „černé filmy“. Autoři těchto filmů byli později cenzurováni.

Jedním z nových trendů jugoslávských filmových tvůrců byla snaha o věrné zachycení intimního života obyčejných lidí a odhalit tak podobu současné společnosti. Hlavní z představitelů tohoto modelu byl jugoslávský režisér Aleksandar Petrović. Prosazoval názor, že umělec má právo se vyjadřovat v metaforách a nutit tak diváka k zamyšlení, či lépe poznávat sama sebe skrz filmové obrazy. Mezi jeho filmy řadíme intimní snímek o mezilidských vztazích *Dny* (1966), či *Nákupčí peří* (1967) balada o jugoslávských Romech na okraji společnosti. A. Petrović se stal jednou z hlavních postav evropské režijní tvorby v 60. letech a jednou předních osobností jugoslávské „černé vlny“ a též „nového

---

³⁷ Viz Šesták, Miroslav – Tejchman, Miroslav – Havlíková, Lubomíra – Hladký, Ladislav – Pelikán, Jan (2009): *Dějiny jihoslovanských zemí*. Praha: Lidové noviny, s. 380.

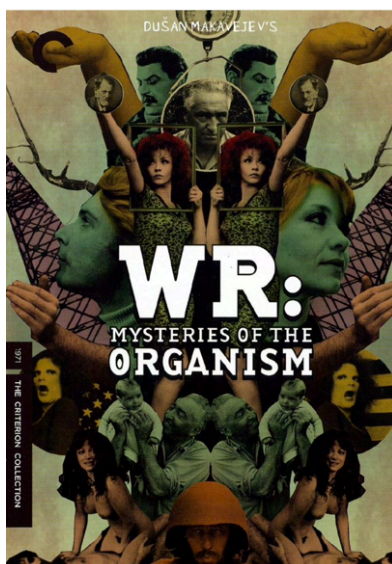
³⁸ *Slováci nebo Srbové? Historie a současnost slovenské enklávy v srbské Vojvodině*: Bakalářská práce [online]. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Katedra psychologie, 2010 [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/slovaci_nebo_srbove#slovaci_nebo_srbove_historie_a_soucasnost_slovenske_enklavy_v_srbske_vojvodine

filmu“.³⁹ Přemýšlivému principu filmu se však více přiblížil srbský filmový režisér Dušan Makavejev, díky své otevřenosti pracoval novým způsobem a to ve filmech *Člověk není pták* (1965), nebo *Milostný příběh aneb Tragédie pracovnice pošt a telegrafů* (1967). D. Makavejev je také znám pro svůj „skandální“ snímek *WR – Mystéria organismu*, kde otevřeně otevírá problematiku sexuality a erotických praktik v USA v kontrastu s politickými událostmi.⁴⁰

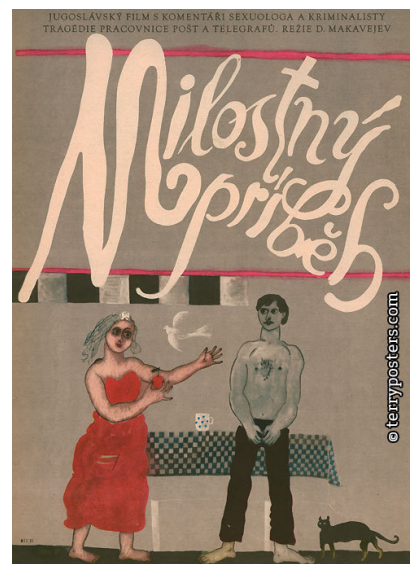
Jak jsem již nadnesla, komunističtí kritici označovali tyto filmy za „černé“, důsledkem byla cenzura a postupný zánik celého hnutí, podobně se tak dělo v „československé nové vlně“. Koncem 60. let však přišlo uvolnění na poli kinematografie, což vedlo k následně bohaté filmové tvorbě ve Slovinsku, Chorvatsku, Makedonii i Srbsku.

Obr. 19 Filmový plakát *Člověk není pták*

Obr. 20 Filmový plakát *WR – Mystéria organismu*

Obr. 21 Filmový plakát *Milostný příběh*

2.1. Počátky československo–jugoslávských kinematografických vztahů

V průběhu dvaceti let samostatného Československa a Jugoslávie vznikly mezi těmito zeměmi první mezinárodní filmové styky. Nedá se ještě mluvit o koprodukcii, české štáby však opakovaně využívaly plenér jadranského pobřeží. Společnost Bohemian–Rival zde na počátku 20. let natáčela už třikrát a vyprodukovala čtyři filmy v průběhu let 1921–1922. Režisér všech čtyř snímků je Vladimír Pospíšil-Born. Ten byl v Československu v letech

³⁹ *Kultura: Aleksandar Petrović* [online]. [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <http://www.kultura.cz/profile/16533-aleksandar-petrovic?type=3>

⁴⁰ THOMPSON, Kristin a David BORDWELL. *Dějiny filmu: přehled světové kinematografie*. 2., opr. vyd. V Praze: Akademie múzických umění, 2011. ISBN 978-80-7331-207-7.

1918–1948 znám primárně jako herec a jeho jediné režijní počiny se vážou právě k Bohemian–Rival. Vladimír Pospíšil-Born si oblíbil lokace Jadranského pobřeží. Tři ze čtyř filmů čerpají právě z těchto míst. Autorův první dobrodružný film *Ďáblův mlýn* (1921) popisuje život podloudníků na Černé Hoře. Vznikal právě v Černé Hoře a Dubrovniku, nikdy však nebyl dokončen kvůli nedostatku finančních prostředků, a také kvůli těžkému zranění režiséra.⁴¹ Snímek *Pomsta moře* (1921) vznikl v Cavtatu, Dubrovniku a Srebenu a poslední režisérův dílo z roku 1922 *Steel Chase* se natáčel několika místech v Dalmacii.⁴² Ve třicátých letech se ještě několikrát vypravila česká produkce do chorvatské části Království Jugoslávie. Důsledkem je spolupráce na filmu *...a život jde dál...* (1935). O produkci se zasloužila společnost Starfilm, která započala s tvorbou v roce 1933 pod názvem *Ztracený syn*. Natáčen byl v Jugoslávii. Nedlouho po odstartování projektu však došly finance a výrobu převzala společnost Praha–Paříž s podporou Ministerstva zahraničí. Český mluvené scény společně s českými kulisami měl na starosti režisér Václav Kubásek. Snímek byl vydán ve čtyřech jazykových mutacích – české „...a život jde dál...“, srbochorvatské „*A život teče dalje*“, v německé „*Und das Leben geht weiter...*“, která byla v říjnu 1935 cenzurována a francouzské „*Et la vie continue*“. Úspěchem bylo uvedení snímku na III. mezinárodním filmovém festivalu v Benátkách konaného v roce 1935.⁴³ *Takový je život* je volně navazující dílo odehrávající se v rybářském prostředí. Toto sociální drama od režiséra Carla Junghanse, využívalo nejvíce pro své natáčení lokace jadranského pobřeží.⁴⁴ V hlavních rolích spolupracovali dva významní jihoslovanští představitelé: herečka slovinského původu Ita Rina a chorvatský herec Zvonimir Rogoz.⁴⁵

Československo-jugoslávské styky vedly v kinematografii ještě k několika dalším snímkům, které využívaly exteriéry jihoslovanských zemí.

Historie kinematografických vztahů Československa a států bývalé Jugoslávie zformovala několik osobností, jejichž práce značně ovlivnily filmové kultury obou států. Ve 30. letech

---

⁴¹ *Filmový přehled: Ďáblův mlýn* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/person/78982/vladimir-pospissil-born>

⁴² Viz Opěla, Vladimír – Urbanová, Eva – Urgošíková, Blažena (eds.) (1995): *Český hraný film I. 1898–1930*. Praha: NFA

⁴³ *Filmový přehled: ...a život jde dál...* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/film/395701/a-zivot-jde-dal>

⁴⁴ *Filmový přehled: Takový je život* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/film/395489/takovy-je-zivot>

⁴⁵ Slavíková, Hana (2016): *Franz Cap. Průvodce životem a dílem filmového režiséra Františka Čápa*. Brno: JAMU, s. 50

to byli již zmínění herci: slovinská herečka Ita Rina (1907–1979) a chorvatský herec Zvonimir Rogoz (1887–1988). Oba tito herci působili v Československu v důsledku pracovní migrace, která byla v meziválečném období typická pro uměleckou sféru.⁴⁶

Obr. 22 Filmový plakát *A život teče dál*

Obr. 23 Filmový plakát *Takový je život*

Zvonimir Rogoz dostal v roce 1929 angažmá v pražském Národním divadle, kde zůstal jeho členem až do konce války. Po osvobození (v letech 1945–1948) se prosadil jako režisér a herec v Českých Budějovicích, následně v Kladně (1947–1948) a nakonec působil v Hradci Králové (1948–1950). Do Československa se za svého života vrátil ještě jednou v roce 1971 za účelem natočení jeho hereckého medailonku pro Akademii pro divadelní a filmová umění v Záhřebu, kde později pracoval jako režisér a profesor.⁴⁷

Dále pak slovinský režisér Jože Gale (1913–2004), který se řadí mezi zakladatele slovinské kinematografie. Podle jugoslávských pramenů, vystudoval před válkou DAMU. Nicméně Divadelní fakulta jako taková vznikla až v roce 1946. Vysokoškolský diplom získal v roce 1938.⁴⁸

⁴⁶ Voráč, Jiří (2004): *Český film v exilu. Kapitoly z dějin po roce 1968*. Brno: Host

⁴⁷ *Osobnosti: Zvonimir Rogoz* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.osobnosti.cz/ita.php>

⁴⁸ *Internet Movie Database (IMDb): Joze Gale* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: https://www.imdb.com/name/nm0301863/bio?ref_=nm_ov_bio_sm

2.2. FAMU

Filmová a televizní fakulta Akademie múzických umění v Praze přivítala na své půdě mnoho významných umělců z oboru kinematografie, a to nejen československých potažmo českých, ale také zahraničních. Mnoho z nich se stali úspěšnými filmaři působících doma i ve světě. Jak se později zmíním, FAMU se stala proslulou filmovou školou a není tak divu, že zde studovali mnozí zahraniční filmaři. Oblíbenou univerzitou se stala i pro jugoslávské studenty.

FAMU je pouze jedna část Akademie múzických umění společně s DAMU (Divadelní fakulta AMU) a HAMU (Hudební a taneční fakulta AMU). Snímky, které pochází z ateliéru FAMU jsou pravidelně ohodnocovány desítkami ocenění na světových filmových festivalech. Má svou dlouhou historii. 27. října 1946 vydal prezident Edvard Beneš dekret, díky němuž byla zřízena vysoká filmová škola. V té době existovalo společně s FAMU pouze 5 vysokých filmových škol na světě – Gerasimovova všeruská státní univerzita v Moskvě (*Vserissijskij Gosudarstvennyj Institut Kinematografii*), filmové školy v Berlíně, v Římě to byla *Centro sperimentale di cinematografia* a v Paříži pak *La Fémis*.⁴⁹

Škola vznikla jako autonomní součást AMU – Akademii múzických umění. U jejího počátku stála trojice významných osobností: Dr. Ing. Jaroslav Bouček, odborník na teorii a technologii filmových a fotografických proces, taktéž vyučoval na brněnské technice; dále pak Karel Plicka, který se specializoval na fotografii, dokumentaristiku a etnografii; a v neposlední řadě Antonín Marti Brousil, divadelní a filmový kritik, zasloužil se o seznámení studentů a pedagogů s filmy, které v té době byly v Československu nedostupné. V roce 1947 bylo zřízeno malé studio v Klimentské ulici, kde se realizovala praktická tvorba. Do té doby byla výuka na filmové škole čistě teoretická.⁵⁰

S příchodem televize se z filmové fakulty v roce 1953 stala fakulta filmová a televizní, což s sebou přineslo nové technologie a moderní postupy. Tento fakt měl za následek specializaci výukových programů. Jednak televize využívala jiné technologie, ale také vznikly nové televizní žánry – televizní inscenace, stříhové dokumenty či publicistické

---

⁴⁹ FAMU: *Historie FAMU* [online]. [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://www.famu.cz/cs/fakulta/o-famu/historie-skoly/>

⁵⁰ FAMU: *Historie FAMU* [online]. [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://www.famu.cz/cs/fakulta/o-famu/historie-skoly/>

pořady. V 60. letech se pak ateliér přesunul do paláce Lanžských a své umístění již nezměnilo.⁵¹

První předměty FAMU zahrnovaly režii, dramaturgii a filmový obraz, následně přibývá produkce a odštěpuje se specializace filmové vědy. Později se škola dočkala dalších specializovaných učebních programů. V roce 1951 pod vedením Václava Kršky vzniká produkce, specializace na dokumentární a vědecko-populární film a také stříhová skladba. V roce 1961 je zřízena katedra publicistiky, o dva roky později obor filmové a televizní stříhové skladby. Filmová a televizní fakulta prošla ještě několika proměnami a vznikly další oddělené specializované katedry pod vedením významných odborníků.⁵²

Roku 1969 je veřejnosti představena první výstava prací absolventů z oboru fotografie. Samostatná katedra umělecké fotografie však vznikla až o 6 let později.⁵³

Díky odbornému vedení, mladým filmařům (kteří studovali v 50. a 60. letech) a liberalizaci tehdejšího socialistického režimu, což pro tehdejší umělce znamenalo alespoň částečné uvolnění cenzury, vznikla „Československá nová vlna“. Patřily k ní významné osobnosti jako Miloš Forman, Věra Chytilová, Jiří Menzel, Juraj Jakubisko a mnoho dalších. Tato vlna byla do té doby největším přínosem kinematografie ve světovém měřítku. Důkazem jsou mimo jiné také dva získané Oscary za nejlepší zahraniční film.⁵⁴

Následující roky byly pro FAMU a pro umělce celkově náročné. Po krachu pražského jara muselo FAMU opustit jednak řada pedagogů, ale také studentů. Ti kteří zůstali, pracovali pod tlakem a pod přísnou cenzurou. Ve druhé polovině 70. let dochází k menšímu uvolnění. Po roce 1990 se stávají pedagogy FAMU osobnosti jako Jiří Menzel, Olga Sommerová, Věra Chytilová a mnoho jiných. O rok později vznikla katedra animované tvorby, později se odštěpila specializace na multimediální tvorbu a počítačovou animaci.

---

⁵¹ FAMU: *Historie FAMU* [online]. [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://www.famu.cz/cs/fakulta/o-famu/historie-skoly/>

⁵² FAMU: *Historie FAMU* [online]. [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://www.famu.cz/cs/fakulta/o-famu/historie-skoly/>

⁵³ FAMU: *Historie FAMU* [online]. [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://www.famu.cz/cs/fakulta/o-famu/historie-skoly/>

⁵⁴ FAMU: *Historie FAMU* [online]. [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://www.famu.cz/cs/fakulta/o-famu/historie-skoly/>

V roce 1996 jsou zavedeny dva studijní programy – bakalářský a magisterský a roku 1999 také doktorský.⁵⁵

Za dobu své existence FAMU uvítala i několik zahraničních studentů z nichž se nejvíce proslavil srbský režisér Emir Kusturica, narozen v Bosně a Hercegovině.⁵⁶

2.3. Jugoslávští absolventi FAMU

Pražská filmová fakulta ukázala směr několika významným jugoslávským filmovým tvůrcům. Aleksandar Petrović zde krátce studoval ještě před sovětsko–jugoslávskou roztržkou. Na konci 70. let zde započal své studium světově známý režisér a nejúspěšnější zahraniční student FAMU, Emir Kusturica.⁵⁷

Ve druhé polovině 60. let se na univerzitě sešla nejsilnější skupina jugoslávských režisérů – Srđjan Karanović, Goran Marković, kteří nastoupili v akademickém roce 1965–1966 do ročníku Bořivoje Zemana. Dále potom Lordan Zafranović a Rajko Grlić, studující v ročníku Elmara Klose. A Goran Paskaljević, jež byl posledním jugoslávským studentem režie na FAMU v 60. letech. Koncem 70. let tato skupina mladých režisérů přinesla opětovný nástup jugoslávské kinematografie.⁵⁸

Rade Marković, otec Gorana M., se spolu se Zvonimirem Rogozem, zapsali do historie československé kinematografie jako herci. R. Marković spolupracoval s režisérským duem Janem Kadárem a Elmarem Klosem na snímcích *Tři přání* (1958) a *Touha zvaná Anada* (1969).⁵⁹

Další světově významný režisér chorvatského původu studující na FAMU Lordan Zafranović (*1944) se prosadil svým snímkem *Okupace ve 26 obrazech*, jedná se

---

⁵⁵ FAMU: *Historie FAMU* [online]. [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://www.famu.cz/cs/fakulta/o-famu/historie-skoly/>

⁵⁶ FAMU: *Historie FAMU* [online]. [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://www.famu.cz/cs/fakulta/o-famu/historie-skoly/>

⁵⁷ BAREŠOVÁ, Mgr. et Mgr. Marie. *Křehké socialistické přátelství: Československo-jugoslávské kontakty v kinematografii*. Brno, 2019. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav filmu a audiovizuální kultury.

⁵⁸ BAREŠOVÁ, Mgr. et Mgr. Marie. *Křehké socialistické přátelství: Československo-jugoslávské kontakty v kinematografii*. Brno, 2019. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav filmu a audiovizuální kultury.

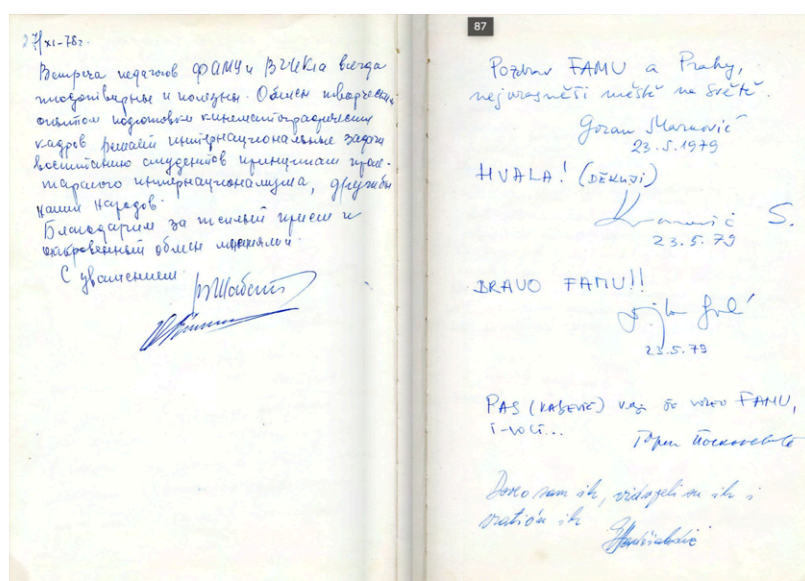
⁵⁹ BAREŠOVÁ, Mgr. et Mgr. Marie. *Křehké socialistické přátelství: Československo-jugoslávské kontakty v kinematografii*. Brno, 2019. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav filmu a audiovizuální kultury.

o válečné drama. Je dalším z představitelů „černé vlny“. Usedl v porotě 41. ročníku Karlovarského filmového festivalu.⁶⁰

Důležitou událostí se staly *Dny jugoslávského filmu*, které se pořádaly 23.–30. května 1979 v pražském kině Klub. Na programu bylo 7 filmů, z nichž pět režírovali režiséři „pražské školy“.⁶¹

Emir Kusturica společně s dalšími významnými absolventy proslulé FAMU jako byli Goran Paskaljević či Lordan Zafranović, stáli za vznikem pojmu „pražská filmová škola“. Tento fakt se projevuje v tvorbě těchto režisérů, kteří se v 70. letech vraceli do Jugoslávie.

Obr. 24 Zápis z pamětní knihy FAMU – Goran Marković, Srdjan Karanović, Goran Paskaljević

Jejich díla vykazují podobný kinematografický styl, jež sklízí značné úspěchy nejen u nás a v Jugoslávii, ale také i jinde v zahraničí. Získali významná ocenění na Filmovém festivalu v Pule. Pražská filmová škola se tak dostává do povědomí světového filmového průmyslu.

Při studování podkladů jsem došla k informaci, že se najdou i takoví režiséři, kteří absolvovali studia na FAMU, ale nejsou ztotožněni s pojmem „pražská filmová škola“. Pojem považují spíše za projev novinářů. Prosazují myšlenku, že na škole pouze společně studovali a neexistují žádné společné tvůrčí prvky, které by je navzájem spojovaly. Srđan

⁶⁰ MÜLLER, Martin. *Moderní dějiny: Dějiny světové kinematografie, část 4 – Jugoslávská a maďarská kinematografie* [online]. 2013 [cit. 2022-01-14].

⁶¹ BAREŠOVÁ, Mgr. et Mgr. Marie. *Křehké socialistické přátelství: Československo-jugoslávské kontakty v kinematografii*. Brno, 2019. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav filmu a audiovizuální kultury.

Karanović je jedním z režisérů, který poukazuje na to, že umělce pojí pouze místo studia, nikoliv společné znaky tvorby a mělo by se na ně nahlížet individuálně. Goran Marković pak o této myšlence sepsal knihu *Česká škola neexistuje*.

2.4. Emir Kusturica

„Narodil se na Balkánu, studoval v Praze a zanechal stopu ve filmové historii.“⁶²

Emir Kusturica, slavný absolvent FAMU, se řadí mezi nejvýznamnější režiséry 20. století. Pochází z muslimské rodiny. Díky svým úspěšným amatérským filmům byl též na doporučení z Bosny a Hercegoviny přijat do Prahy na FAMU. Studoval zde v ročníku Otakara Vávry.⁶³ Emir Kusturica se nikdy ke svému pedagogovi nepřestal hlásit, na MFF v Karlových Varech v roce 1978 prohlásil: „Byl tam jeden vynikající pedagog, profesor Otakar Vávra, a tomu se dařilo přimět nás k analýze a k určitému druhu strukturálního myšlení.“⁶⁴ Do světa kinematografie se Emir Kusturica uvedl hodnotnými snímky *Guernica* (za který získal 1. cenu na Festivalu studentských filmů v Karlových Varech v roce 1978), *Jedna část pravdy* a *Podzim*.⁶⁵

Po studiích se vrátil do Jugoslávie, kde byla některá jeho díla cenzurovaná. Na přelomu 80. a 90. let odešel do Spojených států amerických. Byl pozván Milošem Formanem, aby přednášel na jedné z nejlepších univerzit na světě – elitní Columbia University v New Yorku. V Americe začal vytvářet své první světoznámé snímky.⁶⁶

Emir Kusturica čerpal témata ze svého vlastního života. O svém dětství a o dospívajících problémech stvořil tři autobiografická díla: *Vzpomínáš na Dolly Bell?* (1981) – nostalgická komedie o složitém dospívání mladého muže v Sarajevu v 60. letech, který se potýká s první láskou v kontrastu se smrtí svého otce závislého na alkoholu. *Otec na služební cestě* (1985) – film o soupeření dvou mužů ve vztahu k ženě, film byl nominovaný na

---

⁶² *Muži v Česku: Emir Kusturica* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.muzivcesku.cz/narodil-se-na-balkanu-studoval-v-praze-a-zanechal-stopu-ve-filmove-historii-velky-reziser-a-putinuv-pritel-kusturica-slavi-narozeny/>

⁶³ Otakar Vávra se může pyšnit nemalými filmovými úspěchy. Mezi jeho nejslavnější režijní díla patří trilogie *Jan Hus*, *Jan Žižka a Proti všem* (1954–1956), *Romance pro křídlovku* (1966) a vrcholné dílo *Kladivo na čarodějnice* (1969), inspirované stejnojmennou knihou Václava Kaplického.

⁶⁴ *Filmová databáze: Emir Kusturica, Životopis* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/20099-emir-kusturica.html>

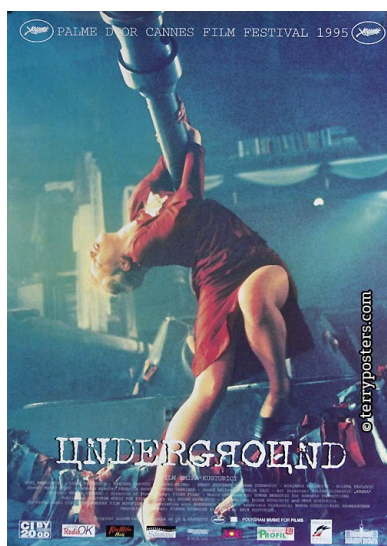
⁶⁵ *Česká televize: Emir Kusturica* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/20099-emir-kusturica.html>

⁶⁶ BERTELLINI, Giorgio. *Emir Kusturica*. 03.12.2014. Baltimore, United States: University of Illinois Press. ISBN 9780252038891.

Oscara. A nakonec sociální mistrovské dílo ze života cikánů *Dům k pověšení* (1988), za něž získal Cenu za režii v MFF v Cannes.⁶⁷

Film *Arizona Dream* (1993), je Kusturicovo jediné anglicky mluvící dílo, v hlavní roli se představil Johny Depp a vedlejší roli ztvárnila Faye Dunaway, ve filmu si zahráli i čeští herečtí tvůrci, např. Pavlína Pořízková. Někteří kritici považují tento snímek za nejlepší režisérovu tvorbu.⁶⁸ V roce 1995 přišel na řadu nejsložitější projekt, který zachycuje dějiny poválečné Jugoslávie až do jejího rozpadu a to snímek *Underground*. Film získal hlavní ocenění na filmovém festivalu v Cannes.⁶⁹

Při shlednutí filmu *Underground* mi připadá, že se jedná o podobenství o bolavé balkánské duši rozpolcené mezi tři náboženství a několik národů, které nebyly a patrně ani nebudou schopné se kdy domluvit. Rozsáhlá freska na těžko uvěřitelné hlavní lince příběhu, kdy dva kamarádi Marco a Blacky se jaksí mimoděk stanou hrdiny protifašistického partyzánského odboje v Bělehradě v roce 1941, kdy Marco začne Blackyho skrývat ve sklepě svého dědečka. Ta neuvěřitelná část příběhu spočívá v nápadu, že Marco jaksí Blackymu a celé sklepní komunitě „zapomene“ říct, že válka už skončila. Kusturica dokáže na tomto malicherném nápadu vykreslit spoustu z toho, co skončilo krveprolitím 50 let po válce a to všechno s úžasnou hudbou Gorana Bregoviće na pozadí.

Obr. 25 Filmový plakát
Underground, z roku 1995

Obr. 26 Studentský filmový plakát
Underground, z roku 2010, Jan Buchtela

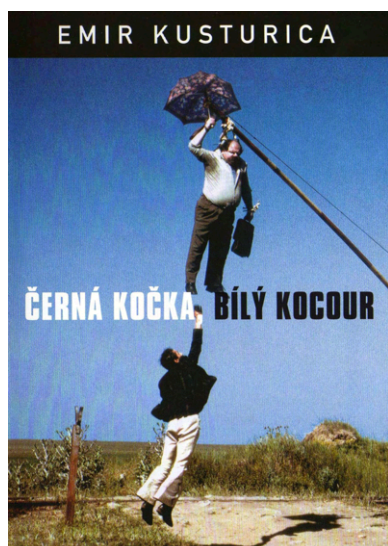
⁶⁷ Česká televize: *Emir Kusturica* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/20099-emir-kusturica.html>

⁶⁸ *Muži v Česku: Emir Kusturica* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/lide/emir-kusturica/>

⁶⁹ *Muži v Česku: Emir Kusturica* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/lide/emir-kusturica/>

Obvykle jsou žánry válečného filmu, komedie a dramatu těžko slučitelné, ale Kusturica to díky svému smyslu pro černý humor a ironii dokáže bravurně zkombinovat v naprosto pevný a celistvý výsledek. Zobrazuje tak děsivé věci s nadhledem a diváka nutí k zamyšlení. Při sledování jsem měla drobný problém s délkou filmu (zkrácená verze trvá 167 minut, director's cut: 320 minut), ale ve své podstatě mám pocit, že film tvoří více jednotlivé obrazy, než ucelený děj.

Bláznivý snímek *Černá kočka, bílý kocour* (1998) se stal jedním z nejúspěšnějších projektů. Inspiruje se tematikou cikánského života. Hudbu k tomuto filmu dělala srbská kapela No Smoking Orchestra, v níž účinkuje i sám Kusturica se synem Stiborem, kapela se díky tomuto snímku značně proslavila.⁷⁰ Na Filmovém festivalu v Benátkách přebírá Kusturica Stříbrného lva za režii.⁷¹

Obr. 27 Filmový plakát *Černá kočka bílý kocour*, z roku 1998

Obr. 28, 29 Studentský filmový plakát *Černá kočka bílý kocour*, z roku 2010

Černá kočka, bílý kocour je opravdu veselý film, který podle mě vytváří zcela nový subžánr, nedá se totiž zařadit do běžné komedie. Kusturica se v tomto případě chopil i hudební složky a film tak sám vyznívá jako balkánská dechovka – dravý, veselý, divoký, živočišný. Zápletka zde opět není úplně podstatná, cikánští staříci Grga a Zaria jsou staří přátelé, ale víc než dvacet let se neviděli. Jejich setkání po létech se velmi zkomplikuje a na dvouhodinové stopáži se objevují tak neuvěřitelné a absurdní obrazy, jako je oběšený úplatný celník na závoře u železnice, vynucený sňatek s liliputánkou, barová zpěvačka

⁷⁰ Česká televize: Emir Kusturica [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/20099-emir-kusturica.html>

⁷¹ Filmová databáze: Černá kočka, bílý kocour [online]. [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <https://cs.puntomarinero.com/movies-kusturica-a-list-of/>

zarážející svým pozadím hřebíky do fošen, zdánlivě mrtvý Zaria naložený v ledu, troška černého humoru, kdy hlavní padouch spadne do latríny a to všechno vedle příběhu čisté lásky dvou milenců. I u tohoto filmu jsem přesvědčená, že důležitější než děj, je samotný obraz.

2.5. Český režisér působící na Balkáně

Z pohledu českého kinematografického působení na Balkáně bych chtěla zmínit režiséra a scénáristu Františka Čápa (1913–1972). Jeho tvorba začala u pražské filmové společnosti Lucernafilm. Po emigraci v roce 1949 točil své filmy v Německu a Slovinsku, kde se později usadil. Seznámil se zde s ředitelem Triglav filmu a pomáhal s rozvojem kinematografie. Mezi jeho nejslavnější zahraniční díla patří snímek *Vesna*, natočený v roce 1953. Jde o romantickou komedii, která se stala jednou z nejúspěšnějších jugoslávských filmů té doby.

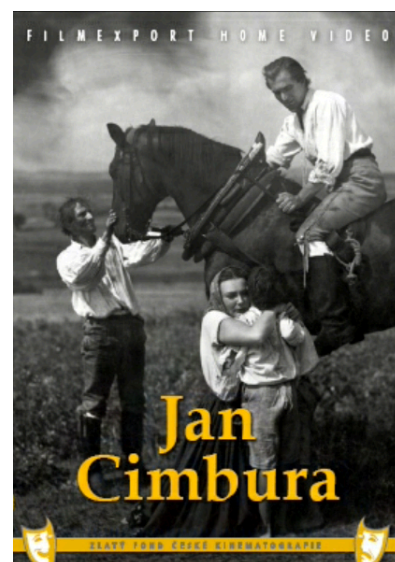
I v rámci domácí tvorby se František Čáp může pochlubit mnoha úspěšnými filmy. V roce 1941 vznikly snímky *Noční motýl*, který vypráví o nešťastné lásce a *Jan Cimbura*. O rok později natočil dílo *Kníže Václav*. V roce 1943 pak následoval další projekt *Mlhy na blatech* podle Klostermannova románu. František Čáp za svého života natočil ještě spoustu filmů, za které byl posléze oceňován.

Obr. 30 Filmový plakát *Vesna*

Obr. 31 Filmový plakát *Noční motýl*, z roku 1964

Obr. 32 Filmový plakát *Jan Cimbura*

3. ARCHITEKTURA

Na poli architektury byla spolupráce mezi Československem a národy Jugoslávie významná. Jedná se o osobnosti, které si zaslouží své místo v historii české i jugoslávské architektury.

Ze Slovinska zmíním Jana Vladimíra Hráského, jež byl vynikající český architekt, stavební inženýr a hydrolog, který projektoval vodohospodářské stavby, ale navrhl také budovu slovinského národního divadla, či letní vilu pro bývalého primátora města Lublaně Ivana Hribara. Další význačnou osobností byl slovinský architekt a vizionář Stanko Bloudek. Ve svém životě se hodně věnoval sportu, ve Slovinsku inicioval stavbu několika sportovišť a navrhl skokanský můstek v Planici, na kterém stále padají nové světové rekordy. Designoval letadla a stojí za vznikem prvního slovinského automobilu Triglav. Jak jsem již zmínila, Stanko Bloudek byl i nadšeným sportovcem, a tak kromě projektování byl i slovinským reprezentantem v krasobruslení. V neposlední řadě pak Jože Plečnik, slovinský architekt, kterého už tak trochu považujeme za svého.

Obr. 33, 34, 35 Vodárenské věže v Poděbradech, v Kolíně, v Kranji; autor Jan Vladimír Hráský

Bosna a Hercegovina byla domovem českého tvůrce Karla Paříka, který stavěl v Sarajevu celý svůj život paláce a spolupracoval na více než stopadesáti projektech.

Český architekt Jan Dubový se také usadil na Balkáně a projektoval především v Srbsku a Makedonii.

V Chorvatsku bych chtěla připomenout českého architekta Antonína Slavička, který díky svým secesním návrhům zaujímá v chorvatské architektuře zvláštní místo, navrhoval především reprezentativní budovy. Architekt Alois Bastl působil v Záhřebu a zasadil se o vznik Klubu chorvatských architektů. A nakonec nesmím opomenout osadu Borovo Naselje (1954), která byla založena československým koncernem Baťa, netrvalo dlouho a továrna Borovo se stala ekonomicky nejsilnější a největší společností na výrobu obuvi a pneumatik v celé Jugoslávii.

Obr. 36 Koncern Baťa, Borovo Naselje

Obr. 37 Tančící dům, Praha; autor Vlado Milunić

Taktéž v Česku působili architekti, kteří měli svůj původ na Balkáně. Český architekt s chorvatskými kořeny Vlado Milunić se dostal do povědomí veřejnosti především Tančícím domem, stojícím na pravém břehu Vltavy na rohu Rašínova nábřeží a Jiráskova náměstí. Stavba jinak pojmenovaná také Ginger and Fred, inspirovaná meziválečným tanečním párem, patří mezi významné počiny historie architektury. Při navrhování stavby Vlado Milunić spolupracoval s Frankem O. Gehrym. Na interiérech kanceláří se pak podílela britská architektka českého původu Eva Jiřičná.

V pořadu České televize Šumné stopy se architekt a herec David Vávra věnuje architektům několika vybraných zemí, mimo jiné i zemí Balkánu. Vznikl tak ucelený televizní cyklus, který nám přibližuje styky a vzájemné působení naší země a zemí bývalé Jugoslávie v oblasti architektury.

3.1. Jože Plečnik

Josip nebo také Jože Plečnik pro Čechy známý jako architekt, který za první republiky významně ovlivnil podobu Pražského hradu. Mimořádného architekta slovinského původu považují již Češi za svého.

Architekt, pocházející z hlavního města Slovinska – Lublaně, svými stavbami ovlivnil vzhled řady měst habsburské monarchie. Studoval ve Vídni na Akademii výtvarných umění u významného architekta Otty Wagnera⁷². Na akademii se Plečnik seznámil také s brněnským architektem Janem Kotěrou⁷³. Jakožto výjimečnému studentovi mu byla v roce 1898 udělena Římská cena⁷⁴ v oboru architektury, tráví tak dva roky v Itálii a Francii. Od roku 1900 se přesídlil do Vídně, kde projektuje a staví. V roce 1910 byl přizván do Prahy jako profesor dekorativní architektury na Vysoké uměleckoprůmyslové škole.⁷⁵

Na popud T. G. Masaryka jej československá vláda v roce 1920 ustanovuje jako architekta *Pražského hradu*. Nicméně Plečnik je od roku 1921 současně profesorem architektury v Lublani na technické škole, a tak musí Prahu pravidelně navštěvovat se svým žákem O. Rothmayerem a společně pracují na úpravách a dokončení Pražského hradu až do roku 1934. Současně tak pracuje na svých projektech a realizacích jak ve Slovinsku tak v Čechách.⁷⁶ Zásahy architekta jsou na Pražském hradě vidět dodnes, zasloužil se o rekonstrukci I. a III. nádvoří, projektoval jižní zahrady a má na starosti úpravy a doplnění interiérů.⁷⁷

Jože Plečnik byl ve své tvorbě značně ovlivněn secesní vídeňskou školou a jeho profesorem Ottou Wagnerem. Zanedlouho však plynule přešel od secesních prvků k jednoduchosti a začal používat jednoduché monumentalizující prostředky inspirované

---

⁷² Otto Wagner (1841 – 1918), průkopník moderní architektury a autor několika významných staveb převážně ve Vídni např. *Kostel sv. Leopolda na Steinhofu* (1907), *Wagnerova vila* (1888) či *Österreichische Postsparkasse* (1906).

⁷³ Jan Kotěra (1871 – 1923), český architekt mezinárodního významu, vůdčí osobností české moderní architektury, známý například pro stavby *Národní dům v Prostějově* (1907) či *Peterkův dům v Praze*.

⁷⁴ Římská cena neboli Prix de Rome bylo stipendium pro výjimečně talentované studenty umění, založeno v roce 1663 ve Francii během vlády Ludvíka XIV., udělení bylo organizováno Královskou akademií malířství a sochařství. Vítězi byl nabídnut pobyt v Římě v paláci Mancici, náklady hradil francouzský král.

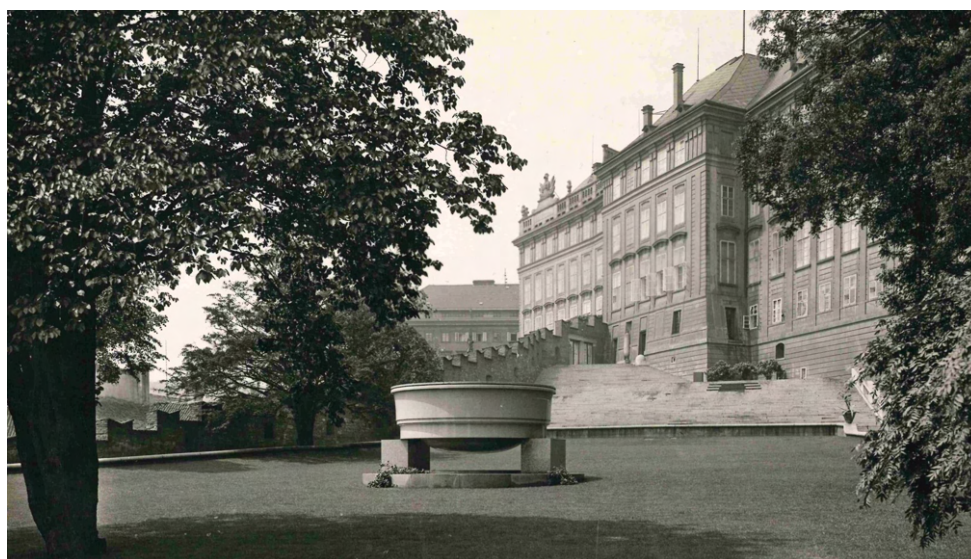
⁷⁵ VALENA, Tomáš. *O Plečnikovi: příspěvky ke studiu, interpretaci a popularizaci jeho díla*. Hradec Králové: Pravý úhel, 2016. [cit. 2022-01-05]. ISBN 978-80-905271-9-5.

⁷⁶ DVOŘÁK, Ing. arch. Kamil, DrSc. *Archi Web: Josip Plečnik* [online]. [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/josip-plecnik>

⁷⁷ PRELOVŠEK, Damjan. *Josip Plečnik - architekt Pražského hradu: Život a dílo*. Praha: Správa Pražského hradu, 1997. ISBN 80-902-0513-5.

antickou architekturou a ranou italskou renesancí. Využíval kvalitní materiály jako mramor či žulu. Měl nebývalý smysl pro detail, a mimořádně ovládal techniku stavění. Své stavby navrhoval celistvě včetně interiéru, rozmístění nábytku, návrhu designu či užitkových předmětů. Exteriér a interiér stavby pojímal jako nedílný celek. Za vrcholné období Plečnickovy tvorby je považováno dokončení Pražského hradu. Své stavby však realizoval kromě Prahy taktéž v Lánech, ve Vídni a samozřejmě především ve své rodné zemi – ve Slovinsku.⁷⁸

Obr. 38 Areál zahrad a nádvoří Pražského hradu; autor Jože Plečnik

Kromě Pražského hradu se Plečnik podílel i na dalších mimořádných stavbách v Praze. Jeho stavba, kostel *Nejsvětější Srdce Páně na náměstí Jiřího z Poděbrad*, se stal významným architektonickým počinem a neodmyslitelnou součástí Vinohrad a nedílnou součástí pražského panorama. Kostel byl 8. května 1932 vysvěcen.⁷⁹ V návrhu je znát inspirace starokřesťanskou středomořskou architekturou. Sakrální stavba obdélníkového typu s vysokým kazetovým stropem upoutá 42 m věží jihoevropského typu zakončenou 3 m měděnou bání. Věž zdobí prosklené hodiny s ciferníkem o průměru 7,6 m. Průčelí tvoří tři velkolepé portály se sochami, jejichž autorem je Bedřich Stefan – *Dobrý pastýř* (1950), uprostřed *Panna Marie s Ježíškem* (1984) a *Orantka* (1971).⁸⁰

⁷⁸ VALENA, Tomáš. *O Plečnikovi: příspěvky ke studiu, interpretaci a popularizaci jeho díla*. Hradec Králové: Pravý úhel, 2016. [cit. 2022-01-05]. ISBN 978-80-905271-9-5.

⁷⁹ *ArchiWeb: Kostel Nejsvětějšího Srdce Páně* [online]. [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/b/kostel-nejsvetejsiho-srdce-pane>

⁸⁰ LUKÉŠ, Zdeněk. *Jože Plečnik: průvodce po stavbách v České republice*. Praha: Foibos Books, 2012. [cit. 2022-01-05]. ISBN 978-80-87073-41-4.

V průběhu projektování psal Plečnik dopisy kaplanovi Alexandrovi Titlovi, kde zachycuje své úvahy a myšlenkové tvůrčí procesy. „*Nejměňte me nikdy při referatech v novinách nebo přednáškách a nepřipravujte mi žádných překvapení. Slava je polní trava a řady – to jsou hnůj.*“⁸¹

Ve Starém městě pak projektoval společně s Ladislavem Skřivánkem *náročný dům v Žatecké ulici* (1913–1914).⁸² Navrhl koncept pro úpravu *obory Hvězda*, který v 50. letech realizoval Pavel Janák. V Lánech se pak podílel na úpravách interiéru prezidentského zámku a parku (1922–1923, 1929).⁸³

Ve Vídni projektoval řadu budov jako například *Langerova vila* (1901), *Zacherův palác* (1905), *kostel sv. Ducha* (1910–1913) a několik dalších.

Ve své rodné Lublani významně ovlivnil podobu města. K nejvýznamějším projektům patří *Trojmostí přes řeku Lublaňku* (1929–1932), *park Tivoli* (1931), *kostel sv. Cyrila a Metoděje* (1933–1934), *Národní a univerzitní knihovnu* (1930–1941).⁸⁴

V roce 2021 byla nejvýznamnější díla v Lublani, jejich autorem je Jože Plečnik zapsány na Seznam světového dědictví. Zdůvodnění připsání: „*Plečnikovy stavby představují příklad urbanistického designu zaměřeného na člověka, který postupně změnil identitu města po*

Obr. 39 Trojmostí v Lublani; autor Jože Plečnik

Obr. 40 Kostel Nejsvětějšího srdce Páně v Praze; autor Jože Plečnik

⁸¹ M. MAREŠOVÁ, Milena a Peter KUCHAR. *Český rozhlas Vltava: Skromný architekt světového významu Josip Plečnik: „Nejměňte me nikdy...“* [online]. [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/skromny-architekt-svetoveho-vyznamu-josip-plecnik-nejmenujte-me-nikdy-5342502>

⁸² LUKEŠ, Zdeněk. *Jože Plečnik: průvodce po stavbách v České republice*. Praha: Foibos Books, 2012. ISBN 978-80-87073-41-4.

⁸³ ČT 24, Česká televize: *Plečnikův kostel na náměstí Jiřího z Poděbrad v Praze míří do UNESCO* [online]. 2014 [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1007531-plecnikov-kostel-na-namesti-jiriho-z-podebrad-v-praze-miri-do-unesco>

⁸⁴ PRELOVŠEK, Damjan. *Josip Plečnik: Život a dílo*. Šlapanice: ERA, 2002. ISBN 80-865-1707-1.

rozpadu Rakouska-Uherska, kdy se změnilo z provinčního města na reprezentativní hlavní město slovinského národa. Architekt přispěl k této proměně svou osobní, hluboce lidskou vizí města, založenou na architektonickém dialogu se starším městem a zároveň sloužícím potřebám vznikající moderní společnosti 20. století.“

Na Seznam tak UNESCO zapsalo těchto sedm staveb:

- Trnovský most
- zelená promenáda podél Vegovy ulice (včetně Národní a univerzitní knihovny)
- promenáda podél nábřeží a mosty na řece Ljubjanici
- římské hradby v Mirje
- kostel svatého Michaela
- kostel svatého Františka z Assisi
- Plečikove Žale – vstupní objekt centrálního hřbitova

Při návštěvě Lublaně, kdy jsem měla možnost si prohlédnout celé město a historické centrum na mě působilo velmi „známě“ a je tak znát, že pobyt v Praze na Plečnika zapůsobil v nechal se jím inspirovat. Vždyť i sami Slovinci nazývají Lublaň „malá Praha“. Nejvíce na mě zapůsobil Trojmostí přes řeku Lublaňku v samém historickém centru města. Jože Plečnik vytvořil sérii tří mostů tak, aby ulevil průchodnosti. Inspirací a předlohou pro návrhy se mu stala dřevěná lávka během rekonstrukce Mánesova mostu, když zrovna pobýval v Praze.

V roce 2017 Česká pošta vydala na arch známek ku příležitosti Jože Plečnika. Autory poštovních známek s podobiznou jsou výtvarník Jan Kavan a rytec Miloš Ondráček.⁸⁵ Znáмка byla vytvořena grafickou technikou ocelotisku z ploché destičky v kombinaci s ofsetem.⁸⁶

„Portrét Jože Plečnika je vytvořený na základě studia několika dochovaných fotografií. Jeho architektonická činnost je naznačena fragmentem půdorysného plánu Pražského hradu. V horní části je to Plečnikem upravovaná zahrada Na Baště, v dolní části Rajská zahrada a zahrada Na Valech,“ popsal podobu známky mluvčí pošty Matyáš Vitík.

⁸⁵ *Archi Web: Pošta vydá známku s Plečnikem* [online]. 2017 [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/n/domaci/posta-vyda-znamku-s-plecnikem>

⁸⁶ *Česká pošta: Česká pošta připomíná architekta Jože Plečnika* [online]. 2017 [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <https://www.ceskaposta.cz/-/ceska-posta-pripomina-architekta-joze-plecnika>

Generální ředitel České pošty Martin Elkán k dané události sdělil: „*Jože Plečnik se významně spoluzasadil o tvář Prahy, jak ji vnímají její obyvatelé i návštěvníci. Znáмка s jeho vyobrazením je důstojným připomenutím jeho významu pro naši zemi.*“

První návrh na vytvoření známky jako projevení pocty slovinskému architektovi přišel od slovinské ambasády v České republice a velvyslanec Slovinska Leon Marc sdělil: „*Svým dílem na Pražském hradě a kostelu Nejsvětějšího Srdce Páně spojuje Plečnik slovinský a český národ.*“⁸⁷

Obr. 41 Poštovní známka vydaná Českou poštou ku příležitosti Jože Plečnika, z roku 2017

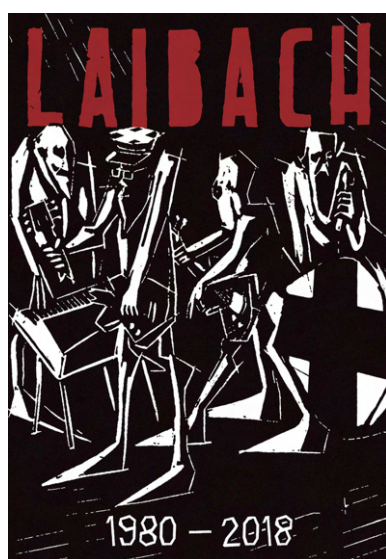
⁸⁷ *Archi Web: Pošta vydá známku s Plečnikem* [online]. 2017 [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/n/domaci/posta-vyda-znamku-s-plecnikem>

4. HUDBA

Jedním z nejpřekvapivějších příspěvků k moderní kultuře z bývalého východního bloku je slovinské hudební uskupení Laibach. Využívajíc prvků a prostředků popkultury, staví tuto doslova na hlavu a s jejich pomocí demonstruje už více než 40 let principy propagandy, ovládnutí mas a totalitarismu. Vznikla v roce 1980 ve městě Trbovlje poblíž slovinské metropole Lublaně (německy Laibach).

Krátce se pozastavím u umělecké činnosti kapely Laibach. Není obecně známo, že Laibach začínal právě jako vizuální umělecká formace. V roce 1984 se zasloužili o vznik umělecké skupiny *Neue Slowenische Kunst* spolu s malíři skupiny *IRWIN* a divadelní skupiny *Scipion Nasice Sisters*. Kapela Laibach zde tvoří hudební část. NSK byla posléze rozšířena také o grafická oddělení například *the Department of Pure and Applied Philosophy Retrovision*, *New Collectivism* a pod., a tak se mohou pochlubit bohatou sbírkou uměleckých plakátů či přebalů. NSK mimo hudbu zahrnuje další umělecké aktivity jako divadlo, film, či umělecké performance. Můžeme tedy s jistotou říct, že skupina Laibach má široký umělecký, kulturní, společenský i politický přesah. Laibach Kunst pravidelně pořádá výstavy svých uměleckých artefaktů jako jsou obaly alb, přebaly publikací, plakáty, obrazy a další. Za zmínku stojí jejich největší retrospektivní výstava *From Kapital to Capital – An event of the final decade of Yugoslavia*, která se konala ve Španělsku v roce 2015.

Obr. 42, 43, 44 Plakátová tvorba *Neue Slowenische Kunst*

Vlastní Laibach založil Ivan Novak, který je po celou dobu hlavním ideologem, Dejan Knez, Milan Fraz a Ervin Matšek. Od počátku dráždí a provokují mixem stalinistického realismu, hitlerovského nazikunstu, navíc s prvky Titova kultu osobnosti. Všechno toto, podle vyjádření členů projektu, nevyužívají ideologicky, ale spíše jako již vyzkoušené, byť násilně vynucené spojení mezi vlastní ideologií, z ní vyplývající politiky a uměním. Takovýto konstrukt, kdy se projekt tváří jako jakási služba neexistující politické a ideologické entitě, umožňuje Laibachu fabulovat, uvádět v omyl a sebedeparodovat ty, co nepochopili princip jejich provokace. Legendárním se stal koncert v České republice z roku 1992 (2. června 1992, Velký sál Lucerna, Praha) v rámci Tour k albu *Kapital*, kdy pod pódiem první čtvrt hodinu zuřivě pogovala a hajlovala skupinka nazzi-skins, než jim došlo, že se dostali někam, kde asi neměli být.⁸⁸ V podobném duchu se toto hudební uskupení snaží formulovat otázky a následně na ně dávat odpovědi, například v tom, jak moc moderní popkultura ovlivňuje masy. Vzpomenu zde například jejich album *Sympathy For The Devil* (Mute Recs., 1988), což je pouze jedna skladba Rolling Stones přetvořená osmkrát různými způsoby. Z tohoto pohledu je zajímavá i deska *Let It Be* (Mute Recs., 1988) což je „předělávka“ kompletního alba The Beatles. Provokativní zde není jen způsob cover verzí, kdy písničky této pop ikony jsou nahrány uhrančivým soundem kombinujícím industriál a EBM (Electronic body music), ale hlavně tím, že originál obsahuje 12 skladeb, ale album Laibach pouze 11. Vzali totiž doslovně název originálu – *Let It be* – Nech to být a titulní skladbu jednoduše vynechali. Z pozdější doby se zase Laibach v tomto ohledu pouští na ještě tenčí led, když si „na paškál“ bere národní hymny na albu *VOLK* (Mute Recs., 2006).

Fascinace totalitarismem v tvorbě Laibach došla vrcholu patrně v roce 2015, kdy soubor vystoupil dvakrát v Pchongjangu, v pravděpodobně dnes nejtvrďší diktatuře, v Severní Koreji. I tady je ale velmi diskutabilní, co Laibach tímto krokem sledoval. V roce 2018 uvedl norský režisér a dokumentarista Mortens Traviks svůj film *Liberation Day*, který kromě Laibach a jejich pobytu v Severní Koreji ukazuje i naprosto zmatené a mnohdy vyděšené diváky obou koncertů.

---

⁸⁸ *Rock proti proudu: (Encyklopedie zahraničního alternativního rocku)*. Praha: Sdružení na podporu vydávání časopisů, 1992. ISBN 80-85239-13-2.

Česká republika je pro Laibach jednou z nejčastějších destinací koncertů a performancí. Od roku 1990, kdy zde vystoupili poprvé, tady hráli celkem 26 krát a to nejen v Praze, ale také v Plzni, Brně, Hradci Králové nebo Uherském Hradišti.

Laibach vytvořili hudbu k několika divadelním projektům. Zmíním zde *Macbetha*, kterého nastudoval v sezóně 1987/88 hamburský Deutsches Schauspielhaus (vydáno jako LP u Mute Recs., 1990 pod názvem Macbeth) a nebo z pozdější doby *Also Sprach Zarathustra*, což byla divadelní hra na motivy filozofických děl Friedricha Nietzscheho v nastudování Anton Podbevcek Theatre, v režii Matjaze Bergera z roku 2017. (album Also Sprach Zarathustra, Mute Recs., 2017)

5. SPORT

Styčné body našich kultur jsou patrné i ve sportu. Pro Čechy i pro všechny republiky bývalé Jugoslávie je sportem číslo jedna fotbal. Se Slovinci sdílíme také vášně k hokeji a v obou zmíněných sportech jsme si „vyměnili“ mnoho sportovců i trenérů. Vzpomínky na Jugoslávii neseme také v souvislosti se zimními olympijskými hrami v Sarajevu v roce 1984, kdy hokejisté Československa získali stejně jako ženská běžecká štafeta stříbro, Květa Jeriová vybojovala v této disciplíně bronz, stejně jako krasobruslař Sabovčík. Univerzita Tomáše Bati sídlí ve Zlíně, a tak asi nejsilněji vnímáme bronz Olgy Charvátové v ženském sjezdu. O poslední bronz se postaral skokan na lyžích Pavel Ploc.

Jeden z plakátů, které jsem zpracovávala do praktické části své diplomové práce, se zabývá jedním zajímavým spojením České republiky a Slovinska právě v této disciplíně – skocích na lyžích. Slovinsko momentálně žije jiným sportem a to cyklistikou. Z této země kromě jiných špičkových cyklistů, kteří se prosazují v profesionálním pelotonu dominují dva jezdci: dvojnásobný vítěz Tour de France Tadej Pogačar a zlatý olympijský medailista a trojnásobný vítěz Vuelty Primož Roglič, který mimochodem byl v juniorském věku také skvělým skokanem na lyžích.

Slovinci jsou jednou ze světových velmocí tohoto sportovního odvětví. My Češi tento sport také milujeme, ale v posledních desetiletích se nám v něm daří velmi proměnlivě. A zatím poslední výraznou českou stopu zanechal Jakub Janda vedený slovinským trenérem Vasjou Bajcem. Tohoto bývalého skokana vedl v jeho aktivní kariéře Čech Zdeněk Ramsa. Čechům se odvděčil Bajc probuzením obrovského talentu Jakuba Jandy. K němu přicházel už jako špičkový trenér ověnčený obrovskými úspěchy japonské reprezentace, která pod jeho vedením získala 22 medailí na MS a OH. Janda pod jeho vedením vyhrál jako první Čech v historii v roce 2006 Světový pohár, dvě medaile na Mistrovství světa a zvítězil jako jediný Čech v nejprestižnějším seriálu započítávaném do světového poháru – v Turné čtyř můstků. Jediné, co se dvojici nepovedlo, bylo získání olympijské medaile na ZOH 2006 v Turíně, za čímž stojí hlavně rozkol v tehdejší Svazu lyžařů a následný odchod Bajce. Na tuto éru se českým skokanům zatím nepodařilo navázat.

6. MODERNÍ DESIGN

6.1. Studio Parabureau

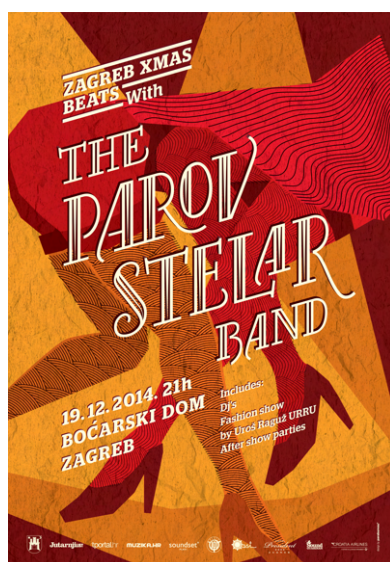
Chorvatské grafické studio Parabureau uplatňuje myšlenku funkčnosti. Jejich náplní práce je především tvorba vizuálních identit, věnují se ale také plakátové tvorbě. Studio se pravidelně účastní různých mezinárodních výstav a soutěží, kde již získali řadu ocenění.

Jedním z velkých úspěchů je výhra v soutěži o vizuální styl chorvatského města Pula. Zkombinovali zde symbol žluté plus, které je odvozené od kříže na erbu města Pula, s ikonou pozitivního znamení. Kombinují tak symbol starého a nového / moderního a tradičního.

Značka Pula vyhrála 2010 Rebrand 100 Global Award a Gold ADCC Award 2010.

Obr. 45 Vizuální identita města Pula

Obr. 46 Plakát The Parov Stelar

Obr. 47 Vizuální identita Link

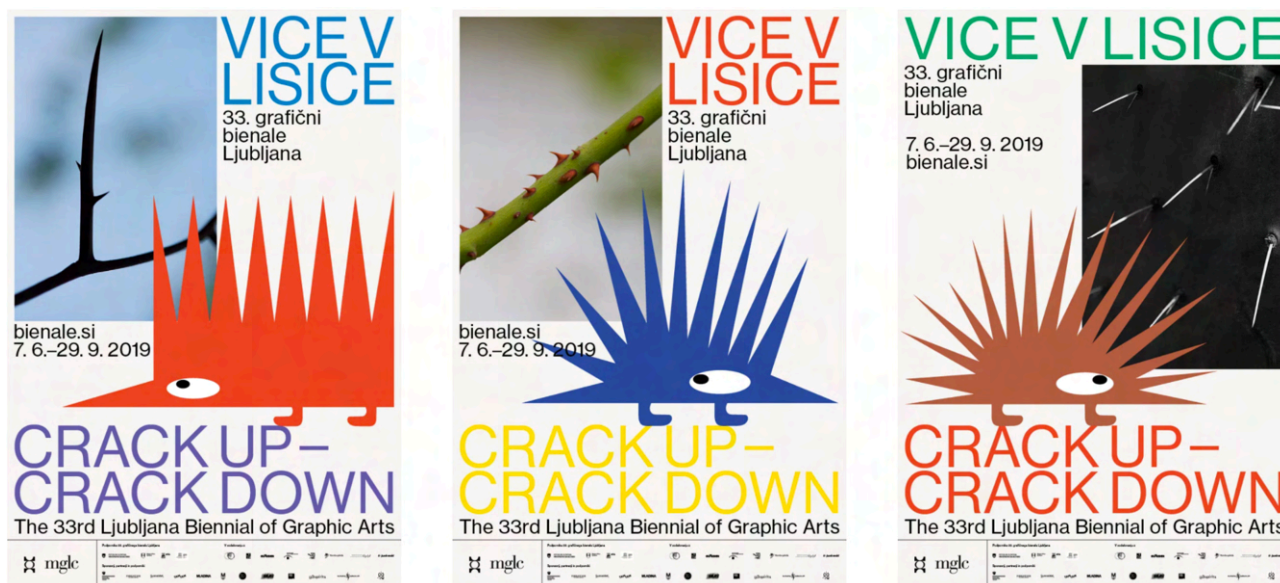
6.2. Studio Nejc Prah

Slovinské grafické studio pod vedením Nejce Praha, který taktéž příležitostně vyučuje na Akademii v Lublani, pořádá workshopy a přednášky v různých institucích po celém světě. Spolupracuje s Ansambel – sítí designérů, ilustrátorů, fotografů a animátorů. Nejc Prah získal v roce 2015 titul MFA na Yale School of Arts. Rovněž pracoval jako umělecký ředitel na Bloomberg Businessweek v New Yorku až do roku 2019, poté si založil vlastní studio v Lublani.

Studio se může pochlubit mnoha úspěšnými vizuálními styly. V posledních letech zmíním například vizuální identitu pro *33rd Ljubljana Graphic Biennial* z roku 2019.

Lublaňské grafické bienále má dlouhou tradici, bylo založeno již v roce 1955. V kontextu studené války sehrálo bienále významnou mezinárodní roli, kdy představilo umělce z obou stran železné opony. Dnes se jedná o jednu z největších uměleckých akcí v regionu.

Vizuální identita pocházela z hlavního tématu bienále: satiry. Symbolem pro vizuální styl se stala ikona ježka. Bodce či žihadla hrají důležitou roli v tom, jak se mluví o satíře. Slovinci ve vtipech, pokud je vtíp namířen na určitou osobu, používají jedno slovo – je zbadljivka. Pochází ze slovesa zboosti, což znamená píchnout do někoho/něčeho. Většina názvů satirických novin z počátku 20. století ve Slovinsku byla pojmenována podle zvířat nebo rostlin, které píchají, štípou, koušou nebo bodají trnem: *Osa* (vosa), *Bodeča neža* (stříbrný bodlák), *Jež* (ježek), *Rogač* (roháč)...

Obr. 48 Vizuální identita 33. ročníku Ljubljana Biennial of Graphic Design

6.3. Mirko Ilić

Grafický designér původem z Bosny a Hercegoviny Mirko Ilić, jehož tvorba zahrnuje kreslení komiksů, ilustrace plakátů, knih a obalů desek. Během pobytu v USA se stal uměleckým ředitelem Time Magazine International Edition a později působil v Op-Ed v New York Times na téže pozici. V roce 1995 pak založil společnost Mirko Ilić Corp. Studio, které je známé svými výraznými vizuálními koncepty. Za svou práci získal řadu ocenění a jeho díla jsou zahrnuta ve sbírkách významných institucí jako je Smithsonian

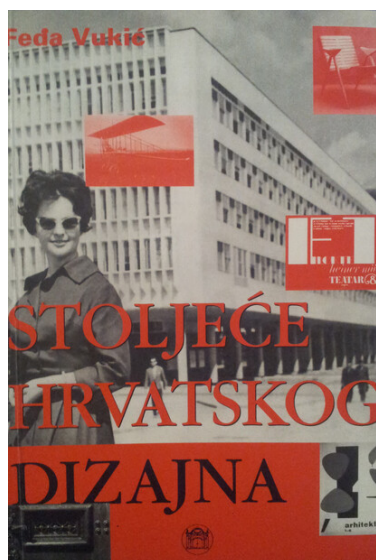
Museum nebo MoMa v New Yorku. Je spoluautorem několika knih – *100 Icons of Graphic Design*, *The Anatomy of Design* a mnoho dalších. V dnešních dnech Mirko Illić vyučuje studium ilustrace na School of Visual Arts v New Yorku.

Obr. 49 Ukázky prací Studia Mirko Illić Corp.

6.4. Fedja Vukić

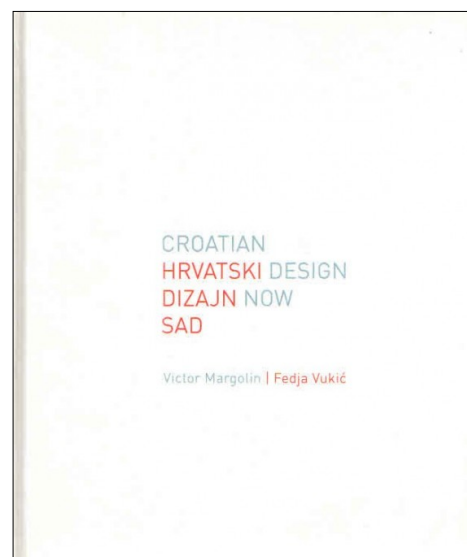
Chorvatský umělec coby významná osobnost na poli výzkumu a propagace chorvatského designu. Jeden z mála odborníků na oblast designu v zemích bývalé Jugoslávie nyní přednáší teorii a historii designu na Fakultě architektury Univerzity v Záhřebu. Fejda

Obr. 50 Kniha *A century of Croatian Design*

Obr. 51 Ukázka z knihy *The History of Design in Croatia*

Obr. 52 Kniha *Croatian Design Now*

Vukić patří mezi uznávané autory kultovních publikací o designu v Chorvatsku. Z nich zmíním například *Building on the Borders* (1995), *A Century of Croatian Design* (1996)

nebo *Croatian Design Now* (2008). Jeho nejnovější dílo *The Other Design History* reflektuje období chorvatského průmyslového designu.

V roce 2015 navštívil pod záštitou agentury CzechDesign Českou republiku, aby zde přednášel o nedávné historii designu v Chorvatsku i státech bývalé Jugoslávie a aktuální designérské tvorbě. Přednášku doprovázela autorská výstava s názvem *Design in Croatia*.

ZÁVĚR

Každý člověk, který něco dělá, trpí tím, čemu se říká profesionální deformace. Při sledování okolního světa si všímá spousty věcí, ale nejvíce toho, co ho živí a ideálně baví. Jako grafik studující uměleckou vysokou školu jsem samozřejmě stížena stejně: každý nápis ve veřejném prostoru, každá výloha a i vlastní budovy, tiskoviny, plakáty, to všechno posuzuji ze své pozice a s uvedenou profesionální deformací. Z tohoto pohledu de facto nezáleží na tom, jaké téma si budoucí absolvent zvolí do své diplomové práce.

Celý život mě to podvědomě táhne směrem na jih. Nemyslím jen zde zpracovávanou tematiku Balkánu a Slovinska, ale oblibu mám také v Rakousku a Švýcarsku. Pro svoji diplomovou práci jsem si vybrala popsání *doteků* kultur Čechů, Slovinců, Chorvatů, Srbů a Bosňáků. Přestože mám Balkán poměrně procestovaný, musím konstatovat, že mě při studiu hlubším studiu různých faktů a souvislostí, potřebných pro vypracování této práce, překvapilo, kolik nového se stále dá nalézt a dát do souvislostí.

Diplomová práce *Doteky jihoslovanských kultur* popsala kulturní vztahy mezi zeměmi a to v rozmezí více, než sedmdesáti let. Tyto státy, ač jsou zeměpisně vzdálené, stále pojí vzájemná historie. Protínají se v mnoha oblastech kulturních, uměleckých a společenských, které se staly předmětem mého zájmu. Během těchto let se proměňovala mezinárodní situace, státní zřízení i kulturní politika. Práce dokumentuje důležité milníky v oblasti kultury, které přinesly rozvoj a nejpestřejší příklady spolupráce. I jejich průběh byl ale poznamenán historickými událostmi a zvraty. Můžeme zde sledovat příběhy konkrétních osobností, či společností na poli kultury zmíněných států.

Československo a Jugoslávie udržovaly po celou dobu své existence vzájemné vztahy, které byly a jsou ve své komplexnosti mnohovrstevnaté, a tak jsou mnohá témata naznačena jen okrajově a mnohá by si zasloužila více pozornosti k hlubší analýze. Zkoumání přineslo zajímavé podněty osudů jednotlivých osobností. Mnoho pozornosti se dostalo slovinskému architektovi Jože Plečnikovi, díky němuž vlastně celá myšlenka na mou práci vznikla.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7. PLAKÁTY

Na úplném počátku mé diplomové práce byla docela mlhavá představa jak prezentovat vztahy českých a jihoslovanských kultur. A i ta se v průběhu práce neustále měnila. Myšlenka na ono téma vlastně vzniklo při mé návštěvě hlavního města Slovinska – Lublaně, které mě okouzlo svou atmosférou a architekturou. Chtěla jsem tak na papír přenést svůj pohled na město. Nicméně s nově nabývanými informacemi při studiu se téma stále rozrůstalo a nakonec obsáhlo hned několik národů a tím práce získala komplexnější nádech.

Během zkoumání dostupných materiálů a informací jsem se nakonec vydala cestou ilustrovaných plakátů. Tuto vizuální formu jsem si zvolila z několika důvodů. Tím prvním bylo, že mám možnost vypíchnout jednotlivé momenty z jinak rozsáhlých okruhů a následně také skutečnost, že ilustrace tohoto typu mě vždy nadchnou a chtěla jsem mít vlastní zkušenost s tímto stylem tvorby plakátů.

První pokusy se ne vždy setkaly s úspěšným závěrem. Zprvu jsem se snažila obsáhnout všechny okruhy, o kterých se zmiňuji v teoretické práci. Zpracovala jsem tedy filmový plakát Černá kočka, bílý kocour od režiséra Emira Kusturici, či plakát jako pozvánku na Den chorvatské kultury Kiritof. Tyto plakáty se však pro mě staly slepou uličkou.

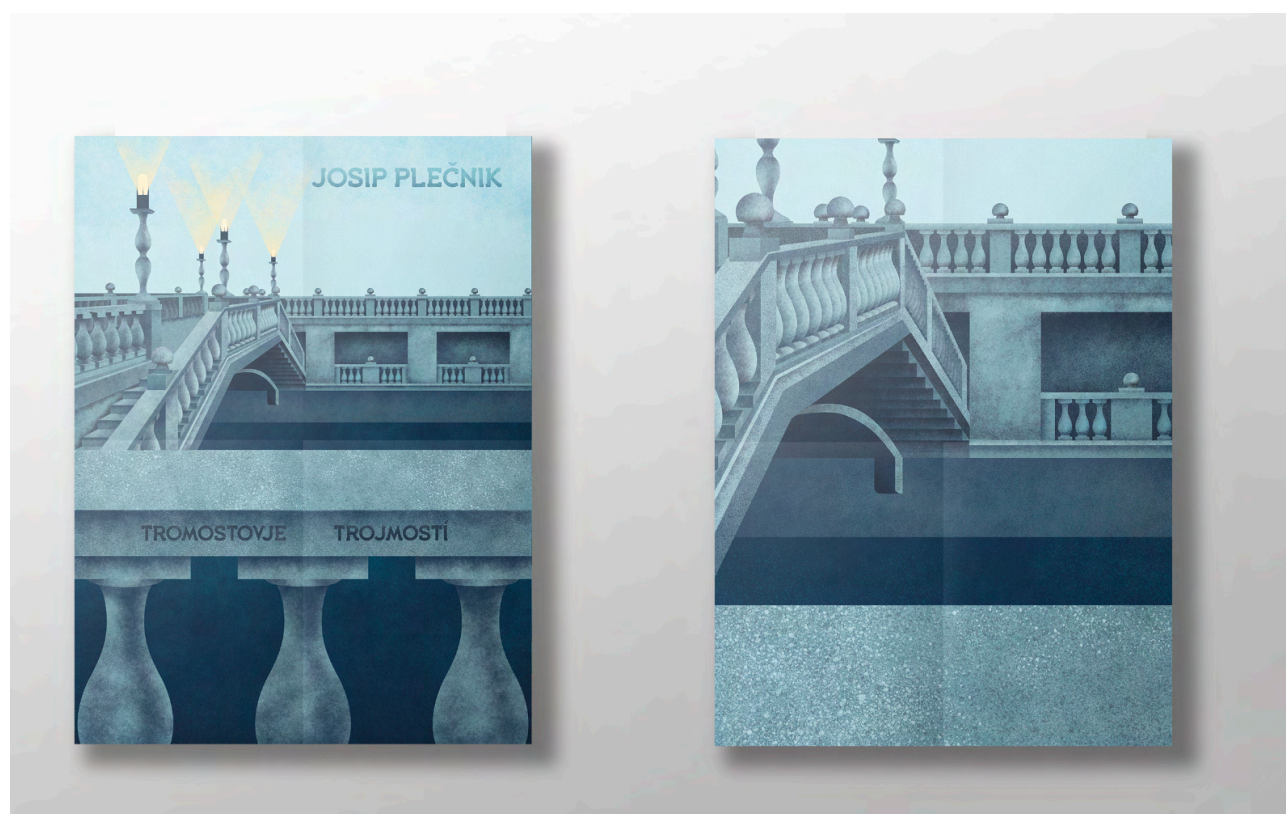
Z tohoto důvodu jsem nakonec zvolila ilustrace architektonických skvostů u nás či na území Balkánu, od českých i jugoslávských autorů, které nějak ovlivnila kultura zmíněných zemí.

Můj přístup k ilustraci spočívá v jakési zkratce a zjednodušení. Zvolení barevné palety napomáhá k navození tajemné či snové atmosféry. Plakáty nemají vystihovat reálnou skutečnost, ale spíše můj pocit z daného místa.

7.1. Trojmostí, Jože Plečnik

Protože ve Slovinsku mám mnoho přátel, cítím, jak oni sami vnímají Jože Plečnika – jako národní klenot, jako někoho, kdo Slovince sdružuje a sjednocuje. Jsou nesmírně hrdí na svého rodáka a jeho velkolepé dílo. Asi nejzásadnějším dílem v jeho domovině je celý komplex staveb v královském městě Lublaň. Stejně jako je tomu u následujícího plakátu Plečnikovy pražské práce, i Lublaň si musela projít na začátku minulého století přestavbou a zpřístupněním široké veřejnosti, jakožto následek konce několik set let trvající elitářského feudálního zřízení.

Vybrala jsem si úchvatnou scénérii lublaňského Trojmostí, ke kterému se vyplatí vrátit opakovaně, ať ve dne nebo v noci, v jakémkoliv ročním období, za slunce, v dešti či v mlze, pokaždé objevíte nějaký další prvek nebo jejich vazbu, která vás překvapí. Jedná se o dílo slovinského architekta ve Slovinsku, ale je České republice natolik blízký, že jsem nechtěla toto dílo vynechat.

Obr. 53 Ukázka z praktické práce – Trojmostí, Jože Plečnik

7.2. Kostel Nejsvětějšího srdce Páně, Jože Plečnik

Je úžasné, že právě Jože Plečnika si vybral T. G. Masaryk k tomu, aby zvelebil a zcivilněl chátrající sídlo králů hrdého českého národa, aby zvelebil Pražský hrad a jeho blízké okolí.

Vzhledem k tomu, že Praha byla formálně stále královským městem, posledním panovníkem, který o Pražský hrad pečoval a zveleboval jej byl římský císař Rudolf II. Habsburský za jehož panování byla Praha císařským městem. Po něm už přišlo spíše chátrání, protože Hrad už nebyl prakticky panovníkem obýván a to až do rozpadu Habsburské říše. Praha a Pražský hrad se tak stali zanedbaným a chátrajícím místem. Důkazem tohoto tristního stavu budiž Svatovítská katedrála, jejíž stavbu zahájil už ve 14. st. Karel IV., ale trvalo celých pět set let, než započaly práce k její definitivní dostavbě.

Jože Plečnik měl za úkol dostat Pražský hrad do stavu, kdy bude definitivně zastaveno jeho chátrání, ale zároveň jej citlivě přetvoří z nabubřelého královského sídla v symbol nové Československé republiky a důstojné sídlo prezidenta. Přičemž tento skvělý architekt si „odskočil“ k několika zakázkám i do podhradí. Takovým dílem je i kostel Nejsvětějšího srdce Páně na náměstí Jiřího z Poděbrad v Praze.

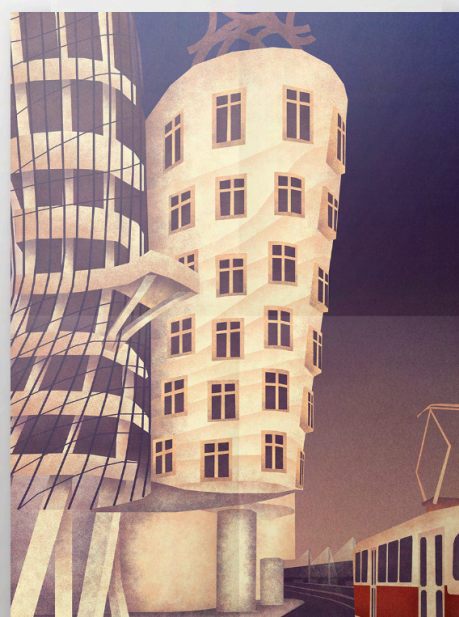

Obr. 54 Ukázka z praktické práce – Kostel Nejsvětějšího Srdce Páně, Jože Plečnik

7.3. Tančící dům, Vlado Milunić

Druhá světová válka zanechala i v Praze bolestivé stopy na architektuře. Místo na nároží na Rašínově nábřeží bylo prázdné až do roku 1990 a 45 let trvaly diskuze, jak toto místo zaplnit a nenarušit secesní ráz okolí. Vlado Milunić měl velmi silné vazby na Českou republiku a shodou okolností bydlel ve vedlejším domě stejně, jako jeho přítel Václav Havel. Můžeme se pouze dohadovat, jak tato skutečnost ovlivnila vývoj událostí, ale když v roce 1991 parcelu zakoupila pojišťovna Nationale Nederlanden, sešlo se naráz několik zajímavých okolností. Umělecké nadání Miluniće, nadhled Václava Havla, postoj tehdejšího ředitele ING Česká Republika Pavla Kocha a tím pádem téměř neomezené finanční krytí způsobily, že na onom místě vznikla budova, pro mnohé kontroverzní a diskutabilní, která ale přinesla věhlas novodobé české architektuře. V. Havel si představoval stavbu sice komerčního objektu soukromého investora, která ale bude propojena se společenským a kulturním životem – kavárnou, galerií a úchvatnou vyhlídkou na Pražský hrad. V. Milunić se rozhodl vytvořit neobvyklé dílo, inspirováno tančící dvojicí. Zajímavostí je, že tato budova si drží celosvětový primát, jakožto první budova, která byla navržena modelováním v 3D konstrukčním programu. Díky tomu se Milunićovi a Franku O. Gehrymu podařilo postavit nevídanou budovu s ohromnou vizuální dynamikou.

Obr. 55 Ukázka z praktické práce – Tančící dům, Vlado Milunić

7.4. Vodárenská věž v Kolíně, Jan Vladimír Hráský

Nejen uměním je člověk živ, ale je skvělé, když se umění dostane do sféry strohé techniky. Technické budovy, minimálně ty novodobé, jsme zvyklí vnímat jako něco, co je oproštěno od jakéhokoliv nádechu tvůrčí invence, která by nesloužila vlastní funkci. Ano, můžeme se pozastavit nad mostem, tunelem, letištním areálem, elektrárnou a být uchvázeni technickými parametry, ale většinou v tom nehledáme nic, co by nás mělo kulturně obohatit.

Jan Vladimír Hráský, byť sám neměl umělecké vzdělání, měl ten dar, že dokázal své budovy vodárenských věží zpracovat nejen technicky dokonale, takže slouží téměř sto let po jeho skonu, ale zároveň se jedná o elektrizující, umělecky nesmírně hodnotná díla. Architekti a konstruktéři podobných staveb nebývají často zvaní do zahraničních projektů, ne tak Hráský. Vybrala jsem si jej jako další dotek našich kultur. Z českých staveb jsem zvolila Vodárenskou věž v Kolíně. Jedná se o dominantní stavbu už díky tomu, že stojí v naprosto rovné polabské nížině a přestože jsme dnes už zvyklí na stavbu prefabrikovaných vysokých paneláků a mrakodrapů, svou mohutností a dynamikou vyvolává v pozorovateli respekt a úžas. Od roku 2010 kulturní památka České republiky slouží sice již jen jako rozhledna, ale i tak potvrzuje shora popsané.

Obr. 56 Ukázka z praktické práce – Vodárenská věž v Kolíně, Jan Vladimír Hráský

7.5. Vodárenská věž v Kranji, Jan Vladimír Hráský

V rámci tehdejšího Rakouska-Uherska zanechal Jan Vladimír Hráský úctyhodnou stopu také ve Slovinsku. Vzpomeňme jeho návrh budovy Lublaňské opery, Kranjsky deželny dvorec a rektorát Univerzity v Lublani a v neposlední řadě Národní dom Celje. Paradoxně byť sám nebyl vystudovaným architektem v tomto prostoru zanechal více netechnických budov, ale i zde došlo i na jeho mistrovskou disciplínu – Vodárenská věž v Kranji. Z domova byl zvyklý stavět své vodárny spíše na rovině, ale tady již v podhůří Julských Alpách, přesto není jeho budova, opět dynamického vzezření, ztracená a utopená v okolních vysokých kopcích.

Obr. 57 Ukázka z praktické práce – Vodárenská věž v Kranji, Jan Vladimír Hráský

7.6. Borovo Naselje, koncern Baťa

Osada Borovo Naselje byla roku 1932 založena koncernem Baťa. Název byl odvozen od obce Borovo, jehož byla osada součástí. Již rok po založení továrny byla zahájena produkce. V průběhu krátké doby se továrna stala nejsilnější společností v oboru výroby obuvi a pneumatik v Jugoslávii. Během dobývání Vukovaru v roce 1991 byl závod silně poškozen a produkce byla obnovena až v roce 1998. Dnes továrna zaměstnává asi tři tisíce zaměstnanců.

Jako zlínská rodačka vnímám baťovskou architekturu jako vrcholný funkcionalismus, ne jako vyjádření vlastního architektonického stylu, ale naplnění původního smyslu toho slova – vše pro funkčnost. Fascinující je, jak je tento přístup přenositelný v podstatě po celém světě – Česko (Zlín, Otrokovice Napajedla), Slovensko (Svit), Brazílie (Batayporá, Bataguassú, Batatuba a Mariápolis), Chorvatsko (Borovo), Indie (Batanagar).

Od valašských kotárů, přes tatranské podhůří dál do Dunajské nížiny a až do pralesů Indie. a Brazílie – tady všude zanechal stopu geniální nápad jednoho moravského rodu. A byť už Baťa jako značka není ve svém oboru obuvnictví tak dominantní jako před sto lety, baťovská architektura zůstává stále živým pomníkem té doby.

Obr. 58 Ukázka z praktické práce – Borovo, koncern Baťa

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BOHÁČOVÁ, Michaela, Ivan DOROVSKÝ, Hana DVOŘÁKOVÁ, et al. Barvy chorvatské Moravy. Přeložil Adam PRENTIS, přeložil Helena STRANJIK, přeložil Tobias WERNER. V Jevišovce: Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, 2017. ISBN 9788027032488.
- [2] Český statistický úřad: *Národnosti v ČR od r. 1921* [online]. [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/1czso/narodnosti_v_cr_od_r_1921
- [3] *Vláda České republiky: Rada vlády pro národnostní menšiny* [online]. [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=6611>
- [5] KOPŘIVOVÁ, Lenka. *Moravští Chorvaté: Vyšla nová kniha o moravských Chorvatech* [online]. 2018 [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://lenkakoprivova.wixsite.com/moravstichorvati/post/vyla-nov-kniha-o-moravskch-chorvatech>
- [7] ŠMÍDKOVÁ, Lenka. *Chorvatský jazyk a literatura: Moravští Chorvati – obraz života a vysídlení v paměti tří generací*. 2011. [cit. 2022-01-05] Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita Filozofická fakulta Ústav slavistiky. Vedoucí práce PhDr. Helena Bočková.
- [8] *Moravští Chorvaté* [online]. [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://lenkakoprivova.wixsite.com/>
- [9] BOGATYREV, Petr. *Slovo a slovesnost: Kroj jako znak (Funkční a strukturální pojetí v národopisu)* [online]. Slovo a slovesnost, ročník 2 (1936), číslo 1, s. 43-47. Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, veřejná výzkumná instituce, 2011 [cit. 2022-01-06]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=125>
- [10] *Vláda České republiky: Rada pro národnostní menšiny, Srbská národnostní menšina* [online]. [cit. 2022-01-06]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=6652>
- [11] *Národnostní menšiny v Praze: Srbská menšina* [online]. [cit. 2022-01-07]. Dostupné z: <https://prahanarodnostni.eu/narodnostni-mensiny/jednotlive-narodnostni-mensiny/srbska-mensina-2>
- [12] ČOPIĆ, Branko. *Zahrada slevové barvy*. Luka Praha, 2017. ISBN 978-80-906645-0-0.
- [13] *Prah TV: Nakladatelství Luka Praha vydalo novou knihu* [online]. 2016 [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: <https://prahatv.eu/zpravy/pr/3432/nakladatelstvi-luka-praha-vydalo-novou-knihu>
- [14] *Luka Praha, spolek, Vydavatelství* [online]. [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: <http://www.lukapraha.cz>
- [15] *Ivo Andrić* [online]. [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: <http://www.ivoandric.cz/cs/novinky/54-novinka>
- [16] Viz Šesták, Miroslav – Tejchman, Miroslav – Havlíková, Lubomíra – Hladký, Ladislav – Pelikán, Jan (2009): *Dějiny jihoslovanských zemí*. Praha: Lidové noviny, s. 380.
- [17] *Slováci nebo Srbové? Historie a současnost slovenské enklávy v srbské Vojvodině*: Bakalářská práce [online]. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně

- ekonomická fakulta, Katedra psychologie, 2010 [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/slovaci_nebo_srbove#slovaci_nebo_srbove_historie_a_soucasnost_slovenske_enklavy_v_srbske_vojvodine
- [18] *Kultura: Aleksandar Petrović* [online]. [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <http://www.kultura.cz/profile/16533-aleksandar-petrovic?type=3>
- [19] THOMPSON, Kristin a David BORDWELL. *Dějiny filmu: přehled světové kinematografie*. 2., opr. vyd. V Praze: Akademie múzických umění, 2011. ISBN 978-80-7331-207-7.
- [20] *Filmový přehled* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/person/78982/vladimir-pospisil-born>
- [21] Viz Opěla, Vladimír – Urbanová, Eva – Urgošíková, Blažena (eds.) (1995): *Český hraný film I. 1898–1930*. Praha: NFA
- [22] *FAMU: Historie FAMU* [online]. [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://www.famu.cz/cs/fakulta/o-famu/historie-skoly/>
- [23] BAREŠOVÁ, Mgr. et Mgr. Marie. *Křehké socialistické přátelství: Československo-jugoslávské kontakty v kinematografii*. Brno, 2019. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav filmu a audiovizuální kultury.
- [25] MÜLLER, Martin. *Moderní dějiny: Dějiny světové kinematografie, část 4 – Jugoslávská a maďarská kinematografie* [online]. 2013 [cit. 2022-01-14].
- [26] *Muži v Česku: Emir Kusturica* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.muzivcesku.cz/narodil-se-na-balkanustudoval-v-praze-a-zanechal-stopu-ve-filmove-historii-velky-reziser-a-putinuv-pritel-kusturica-slavi-narozneniny>
- [27] Otakar Vávra se může pyšnit nemalými filmovými úspěchy. Mezi jeho nejslavnější režijní díla patří trilogie *Jan Hus*, *Jan Žižka a Proti všem* (1954–1956), *Romance pro křídlovku* (1966) a vrcholné dílo *Kladivo na čarodějnice* (1969), inspirované stejnojmennou knihou Václava Kaplického
- [28] *Česká televize* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/20099-emir-kusturica.html>
- [29] BERTELLINI, Giorgio. *Emir Kusturica*. 03.12.2014. Baltimore, United States: University of Illinois Press. ISBN 9780252038891.
- [30] *Filmová databáze* [online]. [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <https://cs.puntomarinero.com>
- [31] Otto Wagner (1841 – 1918), průkopník moderní architektury a autor několika významných staveb převážně ve Vídni např. *Kostel sv. Leopolda na Steinhofu* (1907), *Wagnerova vila* (1888) či *Österreichische Postsparkasse* (1906)
- [32] Jan Kotěra (1871 – 1923), český architekt mezinárodního významu, vůdčí osobností české moderní architektury, známý například pro stavby *Národní dům v Prostějově* (1907) či *Peterkův dům v Praze*.
- [33] VALENA, Tomáš. *O Plečnikovi: příspěvky ke studiu, interpretaci a popularizaci jeho díla*. Hradec Králové: Pravý úhel, 2016. [cit. 2022-01-05]. ISBN 978-80-905271-9-5.

- [34] DVOŘÁK, Ing. arch. Kamil, DrSc. *Archi Web: Josip Plečnik* [online]. [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: [https:// www.archiweb.cz/josip-plecnik](https://www.archiweb.cz/josip-plecnik)
- [35] PRELOVŠEK, Damjan. *Josip Plečnik - architekt Pražského hradu: Život a dílo*. Praha: Správa Pražského hradu, 1997. ISBN 80-902-0513-5.
- [36] *ArchiWeb* [online]. [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz>
- [37] LUKÉŠ, Zdeněk. *Jože Plečnik: průvodce po stavbách v České republice*. Praha: Foibos Books, 2012. [cit. 2022-01-05]. ISBN 978-80-87073-41-4.
- [38] ČT 24, Česká televize: *Plečnikův kostel na náměstí Jiřího z Poděbrad v Praze míří do UNESCO* [online]. 2014 [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1007531-plecnikov-kostel-na-namesti-jiriho-z-podebradv-praze-miri-do-unesco>
- [39] PRELOVŠEK, Damjan. *Josip Plečnik: Život a dílo*. Šlapanice: ERA, 2002. ISBN 80-865-1707-1
- [40] *Česká pošta: Česká pošta připomíná architekta Jože Plečnika* [online]. 2017 [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: [https:// www.ceskaposta.cz/-/ceska-posta-pripomina-architekta-joze-plecnika](https://www.ceskaposta.cz/-/ceska-posta-pripomina-architekta-joze-plecnika)
- [41] *Rock proti proudu: (Encyklopedie zahraničního alternativního rocku)*. Praha: Sdružení na podporu vydávání časopisů, 1992. ISBN 80-85239-13-2.
- [42] Terryho ponožky, UNION FILM, s.r.o. [online]. [cit. 2022-05-19]. Dostupné z: <https://www.terryhponozky.cz>
- [43] Laibach. www.laibach.org [online]. [cit. 2022-05-19].
- [44] Studio Parabureau. www.parabureau.com [online]. [cit. 2022-05-19].

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Husopaska, Othmar Ruzicka, 1. pol. 20. st.....	14
Dostupné z: Barvy chorvatské Moravy, 2017, ISBN 9788027032488	
Obr. 2 Kiritof ve Frélichově, Othmar Ruzicka, 1. pol. 20. st.....	14
Dostupné z: Barvy chorvatské Moravy, 2017, ISBN 9788027032488	
Obr. 3 Mapa osídlení jižní Moravy Charváty	16
Dostupné z: Barvy chorvatské Moravy, 2017, ISBN 9788027032488	
Obr. 4,5 Ukázka z knihy Barvy chorvatské Moravy	17
Dostupné z: Barvy chorvatské Moravy, 2017, ISBN 9788027032488	
Obr. 6 Plány stavitele Jakuba Reischla na dům v Novém Přerově, 1837	18
Dostupné z: Barvy chorvatské Moravy, 2017, ISBN 9788027032488	
Obr. 7, 8, 9 Plakáty na Den chorvatské kultury – Kiritof.....	19
Dostupné z: www.moravstichorvati.cz/kiritofska-galerie	
Obr. 10, 11 Výstavy pořádané Sdružením chorvatské národnosti	20
Dostupné z: www.moravstichorvati.cz/	
Obr. 12, 13 Ukázka z knihy Tři perly.....	21
Dostupné z: www.moravstichorvati.cz/tri-perly	
Obr. 14, 15 Lidové kroje z r. 1897, Nový Přerov, kolorovaná fotografie	22
Dostupné z: Barvy chorvatské Moravy, 2017, ISBN 9788027032488	
Obr. 16 Současný lidový kroj.....	22
Dostupné z: www.moravstichorvati.cz/kroj	
Obr. 17 Kniha Povídky ze Staré Bosny.....	25
Dostupné z: https://www.databazeknih.cz/obalka-knihy/povidky-ze-stare-bosny-334585	
Obr. 18 Kniha Zahrada slézové barvy.....	25
Dostupné z: https://www.databazeknih.cz/knihy/zahrada-slezove-barvy-90703	
Obr. 19 Filmový plakát Člověk není pták	27
Dostupné z: Terryho ponožky, UNION FILM, s.r.o.	
Obr. 20 Filmový plakát WR – mysteria organismu	27
Dostupné z: https://www.csfd.cz/film/166579-wr-mysteria-organismu/prehled/	
Obr. 21 Filmový plakát Milostný příběh.....	27
Dostupné z: Terryho ponožky, UNION FILM, s.r.o.	
Obr. 22 Filmový plakát A život teče dál.....	29
Dostupné z: film.osobnosti.cz/a-zivot-jde-dal-132329	

Obr. 23 Filmový plakát Takový je život.....	29
Dostupné z: https://www.csfd.cz/film/44489-takovy-je-zivot/prehled/	
Obr. 24 Zápis z pamětní knihy FAMU	33
Dostupné z: https://flipbooks.famu.cz/pametni-kniha/	
Obr. 25 Filmový plakát Underground, z roku 1995	36
Dostupné z: Terryho ponožky, UNION FILM, s.r.o.	
Obr. 26 Studentský filmový plakát Underground, z roku 2010, Jan Buchtela.....	36
Dostupné z: Terryho ponožky, UNION FILM, s.r.o.	
Obr. 27 Filmový plakát Černá kočka, bílý kocour, z roku 1998	37
Dostupné z: https://www.csfd.cz/film/5451-cerna-kocka-bily-kocour/prehled/	
Obr. 28, 29 Studentský filmový plakát Černá kočka, bílý kocour, z roku 2010	37
Dostupné z: Terryho ponožky, UNION FILM, s.r.o.	
Obr. 30 Filmový plakát Vesna	37
Dostupné z: https://www.csfd.cz/film/2090-vesna/prehled/	
Obr. 31 Filmový plakát Noční motýl, z roku 1964	37
Dostupné z: https://www.csfd.cz/film/2080-nocni-motyl/prehled/	
Obr. 32 Filmový plakát Jan Čimbura	37
Dostupné z: https://www.csfd.cz/film/2073-jan-cimbura/prehled/	
Obr. 33 Vodárenská věž v Poděbradech, J. V. Hráský.....	39
Dostupné z: Jan Vladimír Hráský, Wikipedia.org	
Obr. 34 Vodárenská věž v Kolíně, J. V. Hráský	39
Dostupné z: www.vodarnakolin.cz/galerie	
Obr. 35 Vodárenská věž v Kranji, J. V. Hráský	39
Dostupné z: www.visitkranj.com/en/water-tower	
Obr. 36 Koncern Baťa, Borovo Naselje	40
Dostupné z: www.staryzlin.cz/borovo.php	
Obr. 37 Tančící dům, Vlado Milunić.....	40
Dostupné z: www.praguehere.com/cs/tancici-dum	
Obr. 38 Areál zahrad a nádvoří Pražského hradu, Jože Plečnik.....	42
Dostupné z: www.hrad.cz/cs/kultura-na-hrade/program/joze-plecnik-na-prazskem-hrade-12261	
Obr. 39 Trojmostí v Lublani, Jože Plečnik.....	43
Dostupné z: www.cestovinky.cz/clanek/co-videt-v-lublani-neobvykly-kostel-hrad-nebo-tri-mosty-na-jednom-miste	
Obr. 40 Kostel Nejsvětějšího srdce Páně v Praze, Jože Plečnik	43

	Dostupné z: www.archiweb.cz/b/kostel-nejsvetejsiho-srdce-pane	
Obr. 41	Poštovní známka vydaná Českou poštou ku příležitosti Jože Plečnika, 2017	45
	Dostupné z: www.ceskaposta.cz/-/ceska-posta-pripomina-architekta-joze-plecnika	
Obr. 42, 43, 44	Plakátová tvorba Neue Slowenische Kunst.....	46
	Dostupné z: www.laibach.org	
Obr. 45	Vizuální identita města Pula.....	50
	Dostupné z: www.parabureau.com/projects/	
Obr. 46	Plakát The Parov Stelar	50
	Dostupné z: www.parabureau.com/projects/	
Obr. 47	Vizuální identita Link.....	50
	Dostupné z: www.parabureau.com/projects/	
Obr. 48	Vizuální identita 33. ročníku Ljubljana Biennial of Graphic Design.....	51
	Dostupné z: www.nejcprah.com/projects/33rd-ljubljana-graphic-biennial/	
Obr. 49	Ukázky prací Studio Mirko Ilić Corp.....	52
	Dostupné z: mirkoilic.com/design/	
Obr. 50	Kniha A century of Graphic Design	52
	Dostupné z: www.meer.com/en/18737-a-conversation-with-fedja-vukic	
Obr. 51	Ukázka z knihy The History of Design in Croatia	52
	Dostupné z: www.meer.com/en/18737-a-conversation-with-fedja-vukic	
Obr. 52	Kniha Croatian Design Now	52
	Dostupné z: www.ljevak.hr/publicistika/2538-croatian-design-now-hrvatski-dizajn-sad.html	
Obr. 53	Ukázka z praktické práce – Trojmostí, Jože Plečnik.....	56
Obr. 54	Ukázka z praktické práce – Kostel Nejsvětějšího Srdce Páně, Jože Plečnik	57
Obr. 55	Ukázka z praktické práce – Tančící dům, Vlado Milunić	58
Obr. 56	Ukázka z praktické práce – Vodárenská věž v Kolíně, Jan Vladimír Hráský	59
Obr. 57	Ukázka z praktické práce – Vodárenská věž v Kranji, Jan Vladimír Hráský.....	60
Obr. 58	Ukázka z praktické práce – Borovo, koncern Baťa	61